

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené dámy a pánové,

na úvod nového Bulletinu přinášíme rozhovor s komisařkou Evropské unie pro rovnost Helenou Dalli. Mezi její hlavní úkoly patří posilování rovnosti v EU, ať už se jedná o rovnost mezi muži a ženami, práva menšin či boj proti rasismu. Jaké má v této oblasti plány a jak hodnotí průběh českého předsednictví?

Marie Gavendová poté přináší souhrn závěrů jednání Rady OSN pro lidská práva. Tento ženevský orgán se zabýval situací na Ukrajině, lidskými právy v Rusku či situací v Afghánistánu po převzetí moci Tálibánem. Zklamáním naopak bylo, že se těsnou většinou rozhodl nezabývat situací Ujgurů v Číně.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost informuje Matyáš Dvořák o začátku procesu s Feliciémem Kabugou, který byl dopaden více než čtvrt století po rwandské genocidě. Je považovaný za jednoho z hlavních strůjců a podporovatelů tehdejších zločinů.

Eliška Andrš z evropské sekce se věnuje rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, který shledal odsouzení a udělení pokuty polské zpěvačce za pejorativní vyjádření o Bibli v rozporu se svobodou projevu.

Při příležitosti Světového dne proti trestu smrti pojednává Arame Diopová z mezinárodní sekce o vývoji, který se týká absolutního trestu. Ukládá se pouze za ty nejzávažnější trestné činy? A je jeho využívání spíše na ústupu?

Marie Gavendová z české sekce se zaměřuje na to, jak si Česká republika vede v rámci předsednictví Rady EU. Ke kterým významným rozhodnutím jsme přispěli?

Krásný předvánoční čas Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma		3
<ul style="list-style-type: none"> Rozhovor s Helenou Dalli, komisařkou EU pro rovnost Rada OSN pro lidská práva: válečná Ukrajina a Tálibán v Afghánistánu 		3 8
1) Mezinárodní trestní spravedlnost		12
<ul style="list-style-type: none"> Údajný sponzor rwandské genocidy se začal zpovídat ze zločinů spáchaných před téměř 30 lety Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost 		12 16
2) Evropský systém ochrany lidských práv		19
<ul style="list-style-type: none"> ESLP: Polsko porušilo právo na svobodu projevu potrestáním zpěvačky za komentář o Bibli ESLP: Právo vrátit se domů má své limity Aktuality evropské sekce 		19 21 23
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		25
<ul style="list-style-type: none"> Třetina zemí na světě stále umožňuje trest smrti 		25
4) Česká republika a lidská práva		28
<ul style="list-style-type: none"> Monitorování práv lidí s postižením: rok od ratifikace opčního protokolu První zpráva výboru OSN pro ČR o naplňování Úmluvy před nuceným zmizením Jak si Česká republika vede v předsednictví Rady EU? Aktuality české sekce 		28 32 34 38
Monitoring lidskoprávních publikací		41
Redakce Bulletinu		42

Citace titulní fotografie: Lara Wolters (MEP, S&D), Helena Dalli (EK), Evelyn Regner (MEP, S&D) na tiskové konferenci po trialozích ke směrnici o zastoupení žen v dozorčích radách. Press conference on the outcome of women on boards trilogue, EP-132838A autor: Philippe BUISSIN, 8. červen 2022, zdroj: EP, © European Union 2022 - Source - : EP.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu** Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Rozhovor s Helenou Dalli, komisařkou EU pro rovnost

Tomáš Opát

Helena Dalli, evropská komisařka pro rovnost, nedávno navštívila Českou republiku v rámci předsednictví Rady EU. Mezi její hlavní úkoly patří posilování rovnosti v EU, ať už se jedná o rovnost pohlaví, práva LGBTIQ+ nebo boj proti rasismu. Jak hodnotí české předsednictví? Jaké hlavní kroky Evropská unie podniká pro posílení rovnosti a co ještě chystá?

Na úvod bych se Vás rád zeptal na Vaši nedávnou návštěvu České republiky, kde jste hovořila se zástupci naší vlády i občanské společnosti. Čím jste se během ní zabývala a jak hodnotíte dosavadní aktivitu české vlády v rámci předsednictví?

Jsem ráda, že během svého předsednictví v Radě EU česká vláda zařadila otázky rovnosti na přední místa své agendy. Máte pravdu, nedávno jsem navštívila Česko, abych společně s českým předsednictvím představila balíček týkající se zaměstnanosti osob se zdravotním postižením. Na domácí úrovni Česko zavádí opatření ke zvýšení zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a vítám, že české orgány připravují akční plán pro deinstitucionalizaci. Během svého pobytu jsem také uspořádala kulatý stůl s organizacemi občanské společnosti zastupujícími osoby se zdravotním postižením, které zdůraznily, že v některých odvětvích je naléhavě zapotřebí dosáhnout pokroku. Jedná se například o oblasti komunitního života a poskytování odpovědných sociálních a podpůrných služeb.

Těší mě, že vláda podniká nezbytné kroky, aby implementovala Evropský akt přístupnosti do vnitrostátního práva. Jde o přelomový právní předpis EU zajišťující přístupnost výrobků a služeb pro všechny.

Vystoupila jste také na konferenci předsednictví o integraci osob se zdravotním postižením na trh práce. V čem vidíte hlavní překážky v této oblasti? Jaké plány má Evropská komise na řešení diskriminace osob se zdravotním postižením nejen na trhu práce, ale i v každodenním životě?

Helena Dalli [1]

Naším cílem je dosáhnout Unie rovnosti, kde každý může využívat svých práv ve všech oblastech života v inkluzivní a bezbariérové společnosti. Osoby se zdravotním postižením musí mít možnost plně se zapojit do trhu práce. V současné době činí rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a bez něj v EU v průměru 24 %. Jejich zaměstnávání se stále zaměřuje spíše na omezení než na jejich schopnosti.

Další oblastí, na kterou se zaměřujeme, je přístupnost. Náš Evropský akt přístupnosti pomůže odstranit bariéry pro osoby se zdravotním postižením při používání každodenních výrobků a služeb. Pracujeme také na doporučení pro členské státy, aby podporovaly nezávislý život a začlenění a přitom zajistily, aby osoby se zdravotním postižením mohly žít v přístupném a podporovaném bydlení v komunitě nebo doma, v případě potřeby s osobní asistencí.

V příštím roce předložíme návrh na Evropský průkaz osob se zdravotním postižením, který má usnadnit lidem se zdravotním postižením volný pohyb a přístup ke službám po celé Evropě.

Jedním z nejnovějších návrhů Evropské komise v oblasti rovnosti je Evropská strategie péče. Mohla byste prosím stručně představit tento návrh a jakou jeho část považujete za nejdůležitější? Návrh rovněž upravuje podporu neformální péče, která se týká více než 40 milionů osob v EU, zejména žen. Jak může tato podpora konkrétně fungovat?

Musíme posílit pečovatelské služby, protože jsou klíčovým prvkem umožňujícím ženám zapojit se a zůstat na trhu práce. Toto platí jak pro péči o děti, tak i dlouhodobou péči (např. o staršího či zdravotně postiženého příbuzného). Aktuálně drží povinnosti neplacené péče mimo trh práce 7,7 milionu žen v Evropě, ve srovnání s méně než půl milionem mužů. Toto si vybírá vysokou daň na kariéře, mzdách a důchodech žen.

Péče a vzdělávání v raném dětství jsou pro děti přínosem, protože podporují jejich rozvoj a pomáhají jim rozvíjet sociální inteligenci. Vhodné možnosti péče v Evropě také pomohou snížit zátěž v rodinách dětí se zdravotním postižením, o které se v současnosti v polovině případů starají pouze rodiče. Evropská strategie péče zajišťuje, aby lidé, kteří potřebují péči, dostali správný balíček péče přizpůsobený jejich potřebám. To má zásadní význam i pro zajištění nezávislého života osob se zdravotním postižením a všech osob, které potřebují péči. Strategie rovněž usiluje o větší uznání hodnoty profesionální péče, ve které v současné době tvoří 90 % pracovníků ženy.

Investice do péče se vrátí. Ztráta ženského talentu na pracovním trhu v důsledku nedostatku cenově dostupných, přístupných a kvalitních pečovatelských služeb je ztrátou pro společnost a naši ekonomiku.

Nerovnostmi v rozdělení pracovního a soukromého života mezi muži a ženami se zabývá také poměrně nedávná směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob (tzv. směrnice o *work-life balance*). Jaký je stav provádění této směrnice? Mohla byste uvést nějaké příklady dobré praxe?

Cílem směrnice *work-life balance* je pomoci ženám a mužům lépe sdílet pečovatelské povinnosti. Nový soubor práv EU musely všechny země EU zavést do srpna, avšak my jsme již zahájili řízení o porušení

práva proti 19 členským státům, protože dosud neoznámily zavedení těchto pravidel. To je problém, protože tato pravidla potřebujeme, abychom usnadnili účast žen na trhu práce a zajistili spravedlnost pro ženy i muže.

Lze zmínit dvě vhodné národní politiky s pozitivním dopadem na rovnost žen a mužů v zaměstnání, které přijaly země EU. Francie, Rumunsko a Švédsko poskytují dobrou úroveň pro vyplácení otcovské dovolené fungujícím na principu „ber, nebo ztratíš“, což podporuje vyšší využívání dovolené ze strany otců. Druhým příkladem jsou Dánsko a Švédsko, jež také nabízejí rodičovskou dovolenou, která je flexibilní, nepřenosná mezi rodiči a placená.

Jste-li rodičem v jedné zemi, jste rodičem ve všech zemích [2]

V současné době procházejí legislativním procesem EU dva významné dokumenty, které mají velký potenciál narovnat genderové rozdíly – směrnice o transparentnosti odměňování a směrnice o zastoupení žen ve správních radách. Mohla byste prosím stručně popsat, v jaké fázi procesu tyto směrnice v současnosti jsou a jaký bude jejich hlavní dopad na občany?

Směrnice o genderové vyváženosti ve správních radách bude hrát hlavní roli při utváření podnikových pravidel pro výběr členů správních rad na základě zásluh a kvalifikace. Po deseti letech jsme dosáhli politické dohody. Během tohoto období jsme jasně viděli, že pro změnu zastoupení žen ve správních radách společností je nezbytné přijmout legislativní opatření.

Směrnice o transparentnosti odměňování si klade za cíl posílit postavení zaměstnanců při prosazování jejich práva na rovné odměňování a skoncovat s genderovými předsudky v odměňování. Transparentnost odměňování skutečně mění pravidla hry. Vyzývám k rychlé dohodě o této směrnici, přičemž naší ambicí je uzavřít dohodu do konce tohoto roku.

V nadcházejících letech by se transparentnost v oblasti odměňování a výběrových řízení měla stát normou. Kromě argumentu rovnosti je zde i makroekonomické hledisko, abychom využili všechny talenty. Navíc máme stále více důkazů o větší krea-

tivitě a zvýšené produktivitě společností, ve kterých je rovné zastoupení žen a mužů.

Po zavedení transparentnosti v odměňování by z toho měli mít prospěch všichni pracovníci v tom směru, že bude zajištěno náležité uznání, rovné zacházení a odpovídající mzda za jejich práci.

Silná práva žen jsou přínosem a ukazatelem stavu demokracie

Po celém světě a také v EU, zejména v souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího soudu USA zrušit rozsudek Roe v. Wade, dochází k omezování záruk sexuálního a reprodukčního zdraví a práv. Co udělá Evropská komise pro to, aby se úroveň práv v EU nesnížila? Má EU páky na pomoc v boji proti hnutím zaměřeným proti genderu, která jsou často financována zvenčí? Může EU pomoci zajistit ochranu sexuálního a reprodukčního zdraví a práv ve svých partnerských zemích a v sousedství?

Silná práva žen jsou přínosem a ukazatelem stavu demokracie. EU se v této oblasti angažuje, a to jak na domácí, tak na mezinárodní úrovni. Nicméně práva na potrat spadají do výlučné pravomoci členských států a EU nemůže v tomto ohledu přijímat právní předpisy.

Transparentnost v odměňování změní pravidla hry [3]

V rámci EU podporujeme výměny názorů mezi členskými státy a dalšími relevantními stranami v oblasti genderové rovnosti, například rovnost pohlaví a zdraví v rámci programu vzájemného učení v oblasti rovnosti žen a mužů. Financujeme organizace občanské společnosti, které se zabývají rovností žen a mužů, včetně oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a práv. Plně podporujeme také úsilí členských států při plnění cílů udržitelného rozvoje OSN, které se týkají zdraví žen, všeobecného přístupu k sexuální a reprodukční péči, plánování rodiny a vzdělávání.

Na celosvětové úrovni dáváme najevo svůj závazek prosazovat univerzální hodnoty pro všechny v Akčním plánu EU pro lidská práva a demokracii 2020-2024 a Akčním plánu EU pro rovnost žen a mužů III. Rozšiřujeme opatření k dosažení rovnosti žen a mužů, k ochraně a podpoře plného a rovného užívání všech lidských práv všemi ženami a dívkami bez diskriminace.

Směrnice work-life balance má za cíl lepší sdílení pečovatelských povinností [4]

Těším se na přijetí směrnice, která bude vyžadovat definici znásilnění založenou na nedostatku souhlasu

Šest členských států stále neratifikovalo Istanbulskou úmluvu a zdá se, že směrnice o násilí na ženách a domácím násilí již čelí odporu některých států. Myslíte si, že se v této oblasti dočkáme v EU významných změn? Jak probíhá diskuse s členskými státy o změně definice znásilnění, která je důležitou částí směrnice?

Náš návrh na boj proti násilí na ženách a domácímu násilí je projednáván v prvním čtení na technické úrovni. Vzhledem k tomu, že Istanbulská úmluva předpokládá definici znásilnění založenou výhradně na nedostatku souhlasu, zaznamenali jsme, že poměrně málo členských států přizpůsobuje své právní předpisy této premise.

Podle průzkumu provedeného v přípravné fázi našeho návrhu však 18 členských států stále vyžaduje pro trestnost znásilnění použití síly nebo výhrůžek. To se musí změnit, a proto se těším na přijetí směrnice, která bude vyžadovat, aby celá EU změnila definici znásilnění na definici založenou na nedostatku souhlasu.

Česká republika a některé další státy bohužel v otázce uznávání rodičovství napříč zeměmi mají stále nedostatky. Jaké jsou hlavní nástroje, které Komise použije, aby zajistila, že rodičovství uznané v jednom členském státě bude uznáno i v ostatních členských státech? Jaké další nástroje plánuje Evropská komise využít k posílení práv párů stejného pohlaví a duhových rodin v rámci strategie pro LGBTIQ?

Pokud rodiče překračují hranice v rámci EU, mohou se setkat s obtížemi při uznávání rodičovských vazeb ke svým dětem. To samozřejmě může mít pro děti a jejich rodiče závažné nepříznivé důsledky. Riziko, že k tomu dojde, je pro některé z rodin dostatečným důvodem k tomu, aby se rozhodly nepřesouvat mezi členskými státy, a to ani na dovolenou nebo na krátkou dobu.

Jak uvedla předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen během loňské zprávy o stavu EU, je třeba přejít k Unii, kde „Jste-li rodičem v jedné zemi, jste rodičem ve všech zemích“. Návrh v tomto ohledu bude brzy předložen.

Naše kompetence v této oblasti se týkají pouze otázek přeshraničního pohybu, a proto nebudeme zasahovat do vnitrostátních právních předpisů upravujících uznávání stejnopohlavních párů a duhových rodin.

Dále bych se rád zeptal na vnitrostátní orgány pro rovné zacházení v členských státech. Jaká je spolupráce mezi těmito institucemi? Vidíte v této oblasti nějaké nedostatky, na kterých by členské státy měly více zapracovat?

Spolupráci mezi orgány pro rovnost podporujeme prostřednictvím spolufinancování evropské sítě orgánů pro rovnost Equinet. Díky této síti sdílejí orgány pro rovnost v celé EU své odborné znalosti a vědomosti na evropské úrovni, řeší společné problémy a mají prostředníka pro interakci s evropskými institucemi.

Brzy bychom měli předložit náš návrh o orgánech pro rovnost, který se bude zabývat průřezovými otázkami včetně zdrojů, nezávislosti a pravomocí orgánů pro rovnost.

Rasismus a nenávisť nemají v EU místo

Odhaduje se, že v Evropě žije přibližně 10-12 milionů lidí, kteří se hlásí k romské národnosti, z nichž přibližně 6 milionů jsou občané EU. Jak probíhá provádění nového strategického rámce pro rovnost, začlenění a účast Romů v EU? Jak může EU pomoci státům v boji proti projevům rasismu a nesnášenlivosti?

Před dvěma lety jsme přijali strategický rámec EU pro rovnost, začleňování a účast Romů, v němž jsme stanovili cíle, jichž má být dosaženo do roku 2030. Chceme například, aby minimálně 60 % Romů mělo placenou práci a aby se snížila segregace romských studentů na maximálně 20 % romských dětí.

Členské státy potvrdily svůj závazek přijetím doporučení Rady o rovnosti, začleňování a účasti Romů. Tento dokument stanovil členským státům povinnost přinést zásadní změny pro romské komunity a jednotlivce. Během své nedávné návštěvy Slovenska jsem byla svědkem některých slibných postupů včetně projektů financovaných EU, nicméně každodenní realita Romů je tam i v mnoha dalších zemích EU stále nesmírně obtížná.

Do konce tohoto roku předložíme sdělení o zhodnocení těchto národních rámců a projednáme je, stejně jako zkušenosti a osvědčené postupy, s členskými státy během setkání s Národními romskými kontaktními místy a Evropskou platformou pro začleňování Romů, která se uskutečnila v říjnu v Praze.

Rasismus a nenávisť nemají v EU místo a je naší povinností chránit menšiny před diskriminací a projevy rasismu.

Fotografie

- [1] Helena Dalli. Hearing with Helena Dalli mt, candidate commissioner for equality eu, autor: European Parliament, 2. Říjen 2019, zdroj: Flickr, CC-BY-4.0: © European Union 2019 – Source: EP
- [2] Jste-li rodičem v jedné zemi, jste rodičem ve všech zemích, autor: Fibonacci Blue, 13. květen 2013, zdroj: Flickr, CC BY 2.0
- [3] Transparentnost v odměňování změny pravidla hry, autor: WO-CinTech Chat, 24. březen 2016, zdroj: Flickr, CC BY 2.0
- [4] Směrnice work-life balance má za cíl lepší sdílení pečovatelských povinností, autor: Fabio Bruna, 26 únor 2006, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [5] Petr Fiala a předsedkyně Evropského parlamentu Roberta Metsola. Members discussed priorities of the Czech Presidency with Prime Minister Fiala, autor: European Parliament, 6. červenec 2022, zdroj: Flickr, CC-BY-4.0: © European Union 2022– Source: EP.

Petr Fiala a předsedkyně Evropského parlamentu Roberta Metsola [5]

Rada OSN pro lidská práva: válečná Ukrajina a Tálibán v Afghánistánu

Marie Gavendová

V září a říjnu proběhlo v Ženevě zasedání Rady OSN pro lidská práva, která se zabývala lidskoprávní situací na Ukrajině nebo v Afghánistánu. Rada přijala na svém 51. zasedání celkem 39 rezolucí. Jednou z nich jmenovala zvláštního zpravodaje pro lidskoprávní situaci v Ruské federaci.

Rada OSN pro lidská práva (dále jen „Rada“) se skládá ze 47 členů, které volí Valné shromáždění OSN na období tří let. Jedním z nich byla i Ruská federace, Valné shromáždění ale na začátku dubna rozhodlo o přerušení jejího členství kvůli zprávám o vraždění civilistů na Ukrajině a Rusko se následně mandátu vzdalo. Česká republika, jejíž poslední členství skončilo v roce 2021, na začátku května nahradila uvolněné místo.[1]

Válečná Ukrajina

Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (*Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*, dále jen jako „OHCHR“) předložil zprávu, ve které se zabývá situací na Ukrajině v období od 1. února 2022 do 31. července 2022.

Útok Ruské federace vedl k široké škále porušování lidských práv. OHCHR zaznamenal celkem 12 649 civilních obětí, z nichž 5 385 bylo zabito a 7 264 zraněno, skutečné počty jsou však pravděpodobně podstatně vyšší. Vysoký počet obětí byl důsledkem použití výbušných zbraní s plošným účinkem. OHCHR také zaznamenal poškození nebo zničení 252 zdravotnických zařízení, 384 vzdělávacích zařízení a 90 modliteben.

Dochází k zadržováním a násilným mizením zástupců místních orgánů, novinářů či občanských aktivistů. OHCHR zdokumentoval 407 případů nuceného zmizení, které mají na svědomí ruské ozbrojené síly a přidružené ozbrojené skupiny. Z těchto osob bylo nakonec nalezeno 18 mrtvých. OHCHR rovněž zdokumentoval 47 případů svévolného zatčení a 31 případů nuceného zmizení, které lze přičíst ukrajinským orgánům. Oběťmi byly osoby podezřelé z poskytování podpory Rusku.

Ostřelování Oděsy [1]

Ruské bezpečnostní síly se dopouští mučení a špatného zacházení na zadržených civilistech. OHCHR vedl rozhovory s 38 osobami, z nichž 33 uvedlo, že během zadržení zažily tyto praktiky. OHCHR rovněž zdokumentoval stížnosti na mučení a špatné zacházení ve 34 případech svévolného zadržení a nuceného zmizení ze strany ukrajinských donucovacích orgánů.

OHCHR ověřil 43 případů sexuálního násilí souvisejícího s konfliktem. Došlo k nim v různých oblastech Ukrajiny a většinou připadají na vrub ruských ozbrojených sil. K sexuálnímu násilí vůči ženám a dívkám docházelo zpravidla v obytných oblastech kontrolovaných ruskými ozbrojenými silami, zatímco útoky vůči mužům byly obvykle součástí mučení a špatného zacházení.

Válečné akce způsobily masové vysídlení civilního obyvatelstva, ke konci července bylo na území Ukrajiny vysídleno více než 6,7 milionu osob a dalších 6,3 milionu uprchlo mimo Ukrajinu. Ukrajinská vláda zorganizovala evakuaci civilního obyvatelstva a poskytla mu základní ubytování a přístup ke zdravotní a finanční pomoci. Někteří muži se však neregistrují jako vnitřně vysídlené osoby z obavy,

že budou naverbováni. Lidé bez chytrých telefonů či dokumentace nemusí být registrace schopni.

Situací v Rusku se bude zabývat zvláštní zpravodaj

Rada vyzvala ruské orgány, aby dodržovaly mezinárodní závazky v oblasti lidských práv a aby zaručily základní svobody myšlení, svědomí, náboženského vyznání, názoru a projevu, pokojného shromažďování a sdružování. Rusko by mělo odstranit opatření, která omezují rozmanitost myšlenek a kritiky, a zajistit dodržování práva na svobodu, bezpečnost a spravedlivý proces a zákazu mučení.

Dále Rada jmenovala zvláštního zpravodaje pro situaci v oblasti lidských práv v Ruské federaci na období jednoho roku a uložila mu, aby situaci monitoroval a vyhodnocoval a předkládal doporučení. Pobídla ruské orgány, aby se zvláštním zpravodajem spolupracovaly. Pro přijetí rezoluce hlasovalo 17 států včetně Česka, proti byly Bolívie, Čína, Kuba, Eritrea, Kazachstán a Venezuela, zbylých 24 států se zdrželo.

Afghánistán po převzetí moci Tálibánem

Dalším tématem, kterému Rada věnovala pozornost a o které jsme již dříve informovali (viz Bulletin květen 2022, s. 5), byla situace v Afghánistánu. Od doby, kdy Spojené státy a Severoatlantická aliance začaly stahovat své jednotky, se v zemi stupňovalo napětí. Tálibán se postupně zmocnil kontroly nad Afghánistánem a v srpnu 2021 padnul Kábul. Zvláštní zpravodaj předložil zprávu, která popisuje vývoj v oblasti lidských práv od pádu Afghánské islámské republiky do července 2022.

Situace žen se v posledních dvou desetiletích zlepšila, nicméně po převzetí moci Tálibánem země učinila mnoho kroků zpátky. Ženy zmizely z veřejného života, je omezována jejich svoboda pohybu či možnost pracovat a režim jim prikazuje, jak se mají oblékat. Vzrostla také míra násilí páchaného na ženách a dívkám je ztěžováno nebo úplně znemožněno navštěvovat školy. O situaci jsme podrobněji informovali na Blogu Centra (viz článek Neblahý osud Afghánských žen: rok pod taktovkou Tálibánu).

V zemi došlo k prudkému nárůstu dětských sňatků kvůli zhoršující se ekonomické a humanitární krizi a nedostatku vzdělávacích a profesních příležitostí pro ženy. Dívky uzavírají sňatky s příslušníky Tálibánu jako bezpečnostní opatření pro rodiny. Nucené sňatky jsou sice zakázány, avšak je možné provdat dívku mladší 15 let, pokud její opatrovník prokáže její způsobilost, pubertu a připravenost ke sňatku.

Přístup k obživě a potravinové bezpečnosti je stále více nejistý v důsledku sucha, rostoucích cen komodit či snížených příjmů. Přes milion dětí mladších pěti let trpí těžkou akutní podvýživou a téměř tři miliony dětí trpí středně těžkou akutní podvýživou. Očekává se, že do listopadu 2022 bude 18,9 milionu lidí, tedy téměř polovina populace, čelit akutnímu nedostatku potravin.

Vážné znepokojení vzbuzují rostoucí aktivity a útoky Islámského státu v Iráku a Levantě – Chorásánu (dále jen „ISIL-K“), který se zaměřuje především na civilisty z řad šiitské náboženské komunity. Například v dubnu 2022 si útoky v provinciích Balch a Kunduz vyžádaly více než 100 civilních obětí. Dalším incidentem bylo odpálení výbušného zařízení připevněné k vozidlu šéfa okresní nemocnice, při němž zahynulo nejméně 32 civilistů a dalších 32 bylo zraněno.

Útoky Ruska poškodily ukrajinské budovy [2]

V červnu 2022 prohlásilo velké shromáždění duchovních ISIL-K za vzpurnou skupinu a zakázalo jakoukoliv podporu či spojení s ní. Proti ISIL-K se vede vojenská akce, která se údajně do značné míry opírá o svévolné zadržování, mimosoudní popravu a nucená zmizení. Ozbrojené síly zavedly noční razie, domovní prohlídky a zatýkání osob podezřelých z podpory ISIL-K a zadrženým osobám neposkytly práva na řádný proces.

Rada přijala rezoluci, kterou odsuzuje porušování lidských práv v Afghánistánu, a vyzvala Tálibán, aby změnil politiku a praktiky omezující lidská práva. Rezoluci schválilo 29 států včetně České republiky, proti hlasovaly Čína, Pákistán a Venezuela. Zbylých 15 států se zdrželo.

Rada se nebude zabývat situací Ujgurů v Číně

Rada odhlasovala, že se nebude zabývat lidskoprávní situací v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang v Číně, a to i přesto, že Úřad Vysoké komisařky OSN pro lidská práva dospěl k závěru, že zneužívání v této oblasti může představovat zločiny proti lidskosti. Návrh na rozpravu o této otázce byl zamítnut 19 hlasy, které vedle Číny tvořily např. Somálsko nebo Spojené arabské emiráty. Mezi 17 státy, které hlasovaly pro, byla i Česká republika.

Tálibové po pádu Kábulu [3]

OSN poukázala na existenci sítě detenčních center v roce 2018 a uvedla, že v systému je zadržováno nejméně milion Ujgurů a dalších etnických menšin. Čína později přiznala, že v regionu existují tábory, ale uvedla, že se jedná o střediska pro výcvik odborných dovedností pro boj s extremismem.

Právo na soukromí v digitálním věku

OHCHR vypracoval zprávu, ve které se zabývá nejnovějšími trendy a výzvami týkajícími se práva na soukromí. Jedním z témat bylo sledování prostřednictvím hackingových nástrojů. Nejvýraznější případ z poslední doby představuje spyware Pegasus, který umožňuje získat úplný přístup ke všem senzorům a informacím v zařízení. K jeho instalaci navíc dochází skrytě, bez toho, že by si oběť například stáhla přílohu, což prakticky znemožňuje vyhnout se infekci.

Cílem sledování prostřednictvím Pegasu bylo nejméně 189 novinářů, 85 obránců lidských práv, více než 600 politiků a vládních úředníků, došlo ale i ke špehování soudců, právníků, lékařů, odborových předáků a akademiků. NSO Group, která program vyrábí a prodává, mezi své zákazníky řadí mimo jiné 60 vládních agentur ve 45 zemích, a její klienti se ročně zaměřují na 12 000 až 13 000 osob. Zdaleka nejde o ojedinělou kauzu. Státy používaly ke sledování například software Candiru a uvádí se, že více než 500 společností vyvíjí a prodává sledovací nástroje vládám.

Nabourávání se do zařízení ztělesňuje závažný zásah do práva na soukromí oběti i dalších osob, které se zařízením komunikují, a navíc může být spojeno s porušením řady dalších práv. Přístup k informacím umožňuje hluboký vhled do myšlenkových pochodů, a může tak zasáhnout do svobody názoru a myšlení. Hacking může ovlivňovat duševní zdraví obětí a jejich rodin.

Hackerské útoky údajně také vedly k zatčení a zadržení obránců lidských práv a politiků, z nichž někteří byli podrobena mučení. Jsou rovněž spojovány s mimosoudními popravami. Mohou mít negativní dopad na právo na spravedlivý proces, protože narušitel může se zařízením manipulovat, například pozměňovat nebo přidávat soubory. Tímto způsobem může docházet k falšování důkazů.

Vzhledem k rozsáhlým negativním dopadům je nutné zajistit dodržování mezinárodního práva v oblasti lidských práv. To vyžaduje, aby každý zásah měl oporu v zákoně, byl nezbytný pro dosažení legitimního cíle a přiměřený.

Mnoho jurisdikcí však nemá jasné zákony nebo dává řadu výjimek pro donucovací a zpravodajské služby. Zásahy do soukromí mohou být odůvodněny legitimními cíli, například ochranou bezpečnosti. Cílem hackingu nicméně bývají i obránci lidských práv nebo novináři, což ukazuje na politickou nebo obchodní motivaci, což ale není ospravedlnitelné.

Požadavky nezbytnosti a přiměřenosti dále omezují scénáře, v nichž je sledování dovolené. Použití spywaru by mělo být limitováno na prevenci a vyšetřování závažných trestných činů nebo činů, které ohrožují národní bezpečnost. Mělo by se k němu přistoupit až v okamžiku, kdy všechna méně invazivní opatření byla vyčerpána nebo kdy se ukázalo, že jsou marná. Mělo by být omezeno co do rozsahu a trvání a mělo by podléhat nezávislému dohledu; nezbytné je předchozí schválení soudem.

Poznámky

[1] Nynější složení Rady lze nalézt na stránkách Rady: www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/current-members.

Zdroje

Česko se stalo členem Rady OSN pro lidská práva, nahradilo Rusko. (2022, duben 10). České noviny. Získáno z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cesko-se-stalo-clenem-rady-osn-pro-lidska-prava-nahradilo-rusko/2203881>.

Human Rights Council Adopts 21 Texts and Rejects One Draft Decision, Extends Mandates on Older Persons, Right to Development, Arbitrary Detention, Mercenaries, Slavery, Indigenous Peoples, Safe Drinking Water and Sanitation. (2022, říjen 6). Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Získáno z <https://www.ohchr.org/en/news/2022/10/human-rights-council-adopts-21-texts-and-rejects-one-draft-decision-extends-mandates>.

Human Rights Council. (2022). Situation of human rights in Afghanistan, A/HRC/51/L.27. Získáno z <https://undocs.org/A/HRC/RES/51/20>.

Human Rights Council. (2022). Situation of human rights in Afghanistan – Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Afghanistan, A/HRC/51/6. Získáno z https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/regularsession/session51/2022-09-13/A_HRC_51_6_AdvanceEditedVersion.docx.

Human Rights Council. (2022). Situation of human rights in the Russian Federation, A/HRC/51/L.13. Získáno z <https://undocs.org/A/HRC/RES/51/25>.

Human Rights Council. (2022). Situation of human rights in Ukraine: 1 February to 31 July 2022 – Office of the United

Nations High Commissioner for Human Rights, A/HRC/51/CRP.1. Získáno z https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/regularsession/session51/2022-09-29/A_HRC_51_CRP_1_English.docx.

Human Rights Council. (2022). The right to privacy in the digital age – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, A/HRC/51/17. Získáno z <https://undocs.org/A/HRC/51/17>.

Membership of the Human Rights Council for the 16th cycle, 1 January - 31 December 2022. (2022). United Nations Human Rights Council. Získáno z <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/current-members>.

O členství ČR v Radě OSN pro lidská práva by se mohlo rozhodnout do měsíce. (2022, duben 24). Česká justice. Získáno z <https://www.ceska-justice.cz/2022/04/o-clenstvi-cr-v-rade-osn-pro-lidska-prava-by-se-mohlo-rozhodnout-do-mesice/>.

Outrage as UN debate on China's alleged Xinjiang abuses rejected. (2022, říjen 7). Al Jazeera. Získáno z <https://www.aljazeera.com/news/2022/10/7/un-human-rights-council-rejects-debate-on-treatment-of-ughurs>.

Fotografie

[1] Ostřelování Oděsy. Russia Ukraine War, autor: AP Photo/Petros Giannakouris, manhhai, 3. duben 2022, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

[2] Útoky Ruska poškodily ukrajinské budovy. Russia Ukraine War - Day 45: Aid reaches some traumatized Ukrainians, autor: AP Photo/Petros Giannakouris, manhhai, 9. duben 2022, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

[3] Tálibové po pádu Kábulu. Taliban Humvee in Kabul, August 2021, autor: Voice of America News, 17. srpen 2021, zdroj: Wikimedia Commons, Public domain.

[4] Palác národů, místo zasedání Rady. Palais des Nations unies, à Genève, autor: Groov3, 25. červen 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0.

Palác národů, místo zasedání Rady [4]

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Údajný sponzor rwandské genocidy se začal zpovídat ze zločinů spáchaných před téměř 30 lety

Matyáš Dvořák

V roce 2020 byl na pařížském předměstí Asnières-sur-Seine zatčen nenápadný čtyřiaosmdesátiletý Rwandan. Zadrženým byl jeden z bývalých nejbohatších Rwandanů a zároveň jeden z nejhledanějších lidí na planetě, na jehož zatčení byla vypsána odměna 5 milionů dolarů. Skrýval se pod falešným jménem, ale jeho pravé jméno je Felicién Kabuga a je podezřelý, že byl jedním z hlavních strůjců a sponzorů rwandské genocidy. Více než 28 let po jejím konci s ním byl v září zahájen soudní proces.

Genocida ve Rwandě

Rwanda je malá hornatá země ve střední Africe, jejíž obyvatelstvo je etnicky rozmanité. Žilo zde 85 % obyvatel etnika Hutu, 14 % obyvatel etnika Tutsi a zbytek tvořila malá pygmejská etnická skupina Twa.

Po první světové válce připadla Rwanda spolu se sousedním Burundi Belgii. Belgičané začali menšinové Tutsie protežovat do vládnoucích tříd, umožnili, aby vládcem Rwandy byl tutsijský král a také Tutsiům poskytovali značné výhody, jako bylo třeba evropské vzdělání. Tato situace, kdy menšina vládne drtivě většině a je zvýhodňována, jen prohlubovala příkopy v rozdělené zemi.

V roce 1959 propuklo v zemi násilí, při kterém emigrovali statisíce Tutsiů do exilu, Hutuové svrhli tutsijského krále, vyhlásili republiku a tři roky poté schválili v referendu nezávislost, kterou uznala i Belgie. Tím se Rwanda stala suverénním státem. Během následujícího období byli Tutsiové vytlačováni z veřejného života a jejich místo zabírali Hutuové.

Felicién Kabuga v soudní síni [1]

V roce 1990 byla Rwanda napadena tutsijskými povstanci. Tehdejší prezident Juvénal Habyarimana obvinil zůstavší Tutsie ze spolupachatelství, stovky jich zatkli a začaly první vraždy Tutsiů. Nakonec bylo uzavřeno příměří mezi vládou a povstanci. Napětí ve společnosti však přetrvávalo.

Dne 6. dubna 1994 bylo nad Kigali sestřeleno letadlo s prezidentem Habyarimanou a s prezidentem Burundi Ntaryamirou. Nehodu nikdo nepřežil a dodneška se nepodařilo vypátrat, kdo za ní ve skutečnosti stál. Hutuským radikálům však poskytla vhodnou záminku pro „vyčištění“ Rwandy od Tutsiů a ještě též den začaly vraždy Tutsiů a umírněných Hutuů.

Následující den byla zavražděna rwandská premiérka. Deset belgických vojáků, kteří v zemi působili jako součást mírové mise OSN a jako její ochranka, bylo mučeno a zavražděno. V reakci na to stáhla Belgie svůj kontingent. OSN navíc zbývajícím vojákům nařídila, aby se pouze bránili a nezasahovali do situace.

Tím se otevřela stavidla pro stodenní smrtící spirálu, na jejímž konci bylo přes 800 000 mrtvých a nespočet uprchlíků v okolních zemích. Genocida skončila v červenci téhož roku, kdy tutsijští povstalci dobyli Kigali. Vzhledem k hrůzným činům byl na podzim 1994 ustaven Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu, který měl soudit zodpovědné za genocidu. Tribunál sídlil v tanzanské Arushe.

Kdo byl Félicien Kabuga?

Kabuga zbohatl na obchodování s čajem a byl jedním z nejbohatších Rwandanů. Na začátku devadesátých let založil společně s hutuskými radikály soukromé rádio *Rádio Télévision Libre des Mille Collines* (RTL), jehož činnost následně sponzoroval

Soudní senát, který vede proces s Kabugou [2]

a po celou dobu fungování rádia zastával funkci jeho prezidenta.

V roce 1994 začalo rádio šířit protitutsijskou propagandu a označovalo je za pomocníky povstalců, kteří na Rwandu zaútočili. Po vypuknutí genocidy začalo rádio nepokrytě podporovat vraždící hordy, vyzývat k pokračování masakrů a zároveň usilovně pracovalo na odlidštění Tutsiů, které označovalo jako „Inyenzi“ (švábi), či hady. Zveřejňovalo místa úkrytu Tutsiů a samo vyhlášovalo jména „nepřátel“, kteří byli často poté zlikvidováni.

Za zločiny, kterých se měli v rámci řízení rádia dopustit, byli čtyři osoby odsouzeny tribunálem pro Rwandu k trestům odnětí svobody v trvání 12, 30, 32 a 35 let. Řízení tohoto rádia a kontrolování obsahu vysílání nebyla jediná Kabugova činnost, jíž měl dopomáhat ke genocidě.

Kromě rádia Kabuga také sponzoroval radikální hutuské milice Interhamwe, které páchaly převážnou část masakrů. Milicím měl poskytovat morální, materiální, finanční i logistickou podporu. V rámci Interhamwe dokonce vznikla padesátičlenná skupi-

na pojmenovaná jako „Kabuga’s Interhamwe“. Těto skupině měl poskytnout svůj pozemek pro účely výcviku. K vraždám údajně docházelo i u silničního zátarasu, který se nacházel před Kabugovým domem. Takovéto zátarasy vyrostly po celé zemi a milicionáři zde kontrolovali projíždějící, které případně rovnou vytahovali z aut a vraždili.

Dále měl zásobovat skupiny Interhamwe v různých rwandských provinciích municí a mačetaми. Během útoků, které páchali tito zabijáci, byly vražděny ženy a děti a docházelo zde ke znásilněním. Zajímavé je, že jedna skupina obdržela mačety od Kabugy již 3. dubna, tři dny před začátkem genocidy. To nasvědčuje tomu, že genocida byla dopředu plánovaná.

Dále měl Kabuga nakoupit zbraně pro Interhamwe sídlící na základně v Gisenyi. Když nebyl s aktivitou milic spokojen, přijel osobně do tábora a vyčítal jim, že nejsou dostatečně aktivní jako jiné skupiny a apeloval na ně, aby přitvrdili v útocích na Tutsie, či na osoby, které vinil ze spolčení s povstalci. Takéž založil *Fonds de Défense Nationale* (Fond národní obrany), kde shromažďoval prostředky od občanů na další vyzbrojování Interhamwe a stál v čele jeho Prozatímního výboru.

Svou velkorysou podporou, jak vraždících hord Interhamwe, tak založením a sponzorováním RTLM, se měl podle obžaloby Kabuga dopustit celkem šesti zločinů. Konkrétně se jedná o genocidu, přímé a veřejné podněcování ke spáchání genocidy, spiknutí za účelem spáchání genocidy, a tři zločiny proti lidskosti – pronásledování z politických důvodů, vyhlazení a vražda. V případě uznání viny hrozí Kabugovi doživotní trest vězení.

Z Kigali přes Paříž do Haagu

Zatykač na Kabugu byl vydán již v roce 1998. Tehdy rwandské zločince stíhal Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu. Bohužel se Kabugu nepodařilo zadržet do konce roku 2015, kdy tribunál ukončil svou činnost a jeho případy převzal Mezinárodní reziduální mechanismus pro trestní tribunály. Zde byl v roce 2013 vydán druhý zatykač.

Po genocidě uprchl Kabuga do Švýcarska, odkud se údajně vrátil zpět do Afriky. Podle prokurátora mechanismu Serge Brammertze se měl pohybovat i v Burundi, Madagaskaru, nejvíce v Keni a napo-

sledy byl spatřen v Německu v roce 2007. Nakonec byl v roce 2020 dopaden na pařížském předměstí, kde pobýval pod falešnou identitou několik let. Po zadržení byl Kabuga převezen do haagské pobočky mechanismu a začalo dvouleté kolo lékařských posudků, které měly prokázat, zda Kabugův zdravotní stav umožňuje, aby byl souzen.

Posudky také zkoumaly, zda může být Kabuga převezen z Haagu do Arushy, kde měl být souzen původně. Nakonec jeho převoz nedoporučily, ale potvrdily, že je schopen účastnit se soudního líčení. Proti tomuto rozhodnutí podali Kabuga i jeho advokát odvolání, které bylo na konci srpna zamítnuto a na konci září byl zahájen samotný proces.

Kabuga byl jedním z pěti žijících uprchlíků, kteří stále prchají před spravedlností Mechanismu. Nyní zbývají čtyři a můžeme doufat, že budou brzy

Prokurátor mechanismu Serge Brammertz [3]

dopadení a rwandský tribunál, potažmo Mechanismus jako jeho pokračovatel učiní spravedlnosti zadost.

Zdroje

BBC News. 2020. Félicien Kabuga: Rwanda genocide suspect arrested in France. Félicien Kabuga: Rwanda genocide suspect arrested in France - BBC News.

BBC News. 2020. Rwanda genocide: How Félicien Kabuga evaded capture for 26 years. Rwanda genocide: How Félicien Kabuga evaded capture for 26 years - BBC News.

BBC News. 2019. Rwanda genocide: 100 days of slaughter. Rwanda genocide: 100 days of slaughter - BBC News.

College of Liberal Arts, Holocaust & Genocide Studies. Rwanda. University of Minnesota. Rwanda | Holocaust and Genocide Studies | College of Liberal Arts (umn.edu).

History.com editors. Rwandan Genocide. History.com. 14. 10. 2009, editováno 19. 4. 2022. Rwandan Genocide - Facts, Response & Trials - HISTORY.

International Criminal Tribunal for Rwanda. ICTR Milestones. ICTR Milestones | United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda (irmct.org).

International Criminal Tribunal for Rwanda. RUGGIU, Georges (ICTR-97-32). ICTR-97-32 | United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda (irmct.org).

International Criminal Tribunal for Rwanda. Nahimana et al. (Media case) (ICTR-99-52). ICTR-99-52 | United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda (irmct.org).

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. About. About | UNITED NATIONS | International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (irmct.org).

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. Félicien Kabuga. KABUGA, Félicien (MICT-13-38) | UNITED NATIONS | International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (irmct.org).

International Residual Mechanism for Criminal Tribunals. MICT-13-38 Félicien Kabuga, Case information sheet. IRMCT-CIS-Kabuga-EN_1.pdf.

International Residual Mechanism for Criminal Tribunal. PROSECUTOR v. FÉLICIEEN KABUGA, PUBLIC WITH PUBLIC AND CONFIDENTIAL ANNEXES, PROSECUTION'S SECOND AMENDED INDICTMENT. 2021. Haag. MRA26499R0000637420.pdf (irmct.org).

International Residual Mechanism for Criminal Tribunal. PROSECUTOR v. FÉLICIEEN KABUGA, WARRANT OF ARREST AND ORDER FOR TRANSFER, ADDRESSED TO ALL STATES. 2013. Haag. MSC8364R0000402821.PDF (irmct.org).

Rédaction Africanews. Rwanda: Félicien Kabuga trial begins September 29 in The Hague. Africa News. 18. 8. 2022. Rwanda: Félicien Kabuga trial begins September 29 in The Hague | Africanews.

Fotografie

- [1] Félicien Kabuga v soudní síni. Autor: Leslie Hondebrink-Hermer, zdroj: UN – IRMCT.
- [2] Soudní senát, který vede proces s Kabugou. Autor: Leslie Hondebrink-Hermer, zdroj: UN – IRMCT.
- [3] Prokurátor mechanismu Serge Baramertz. Autor: Leslie Hondebrink-Hermer, zdroj: UN – IRMCT.
- [4] Památník zavražděných Belgičanů. Memorial to Murdered Belgian Peacekeepers - Former Camp Kigali - Kigali - Rwanda – 01, autor: Adam Jones, 12. červen 2013, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

Památník zavražděných Belgičanů [4]

Aktuality sekce mezinárodní trestní spravedlnost

Dagmar Matúšová

Valné shromáždění OSN požaduje okamžité zrušení nezákonné anexe na Ukrajině

V polovině října 2022 schválilo Valné shromáždění OSN drtivou většinou hlasů rezoluci, kterou vyzývá všechny země, OSN a mezinárodní organizace, aby neuznávaly čtyři ukrajinské regiony, na něž si Rusko činí nárok po takzvaných referendech koncem minulého měsíce. Zároveň požaduje, aby Ruská federace okamžitě odvolala svůj „pokus o nezákonnou anexi“.

Pro rezoluci se vyslovilo celkem 143 ze 193 členských zemí OSN. Spolu s Ruskem pak hlasovali proti jeho spojenci Bělorusko, Severní Korea, Sýrie a Nikaragua. Dalších 45 států tvořených většinou afrických zemí, ale také Čínou a Indií, se hlasování zdrželo.

Rusko původně navrhovalo, aby se o návrhu rezoluce hlasovalo tajně, to však bylo členskými zeměmi v hlasování zamítnuto s tím, že pokud by se o tak zásadní otázce míru a bezpečnosti hlasovalo tajně, mohl by vzniknout „nebezpečný precedens“.

Padl první rozsudek v nepřítomnosti za válečné zločiny na Ukrajině

Ukrajinský soud vynesl první rozsudek v nepřítomnosti obžalovaného (tzv. *in absentia*) a na konci září 2022 odsoudil tříadvacetiletého ruského poručíka Serhije Steinera k devíti letům vězení. Ten byl souzen za porušení válečných zákonů a zvyklostí, neboť ve vesnici nedaleko Kyjeva, kterou jeho jednotka v březnu 2022 obsadila, nařídil jemu podřízeným vojákům okrádat ukrajinské civilisty a ničit jejich majetek.

Řízení *in absentia* je dle ukrajinského práva možné pouze ve výjimečných případech a jedním z nich je situace, kdy se obžalovaný nezdržuje na území Ukrajiny a vyhýbá se spravedlnosti. Poté, co se Steinerova přítomnost u soudu nepodařila zajistit na

Čína se dopouští porušování lidských práv Ujgurů [1]

základě vydaného mezinárodního zatykače, vydal soudce několik předvolání k soudu. Ta však byla ze strany Steinera rovněž ignorována a soudce tak mohl konstatovat, že se ruský voják vyhýbá spravedlnosti a schválil žádost o řízení v nepřítomnosti.

Rada OSN pro lidská práva odmítla projednat porušování práv muslimských Ujgurů

Rada OSN pro lidská práva zamítla na začátku října 2022 návrh Velké Británie, Turecka, Spojených států a dalších zejména západních zemí, aby se na příštím zasedání v březnu 2023 uskutečnila debata o porušování práv muslimských Ujgurů a dalších etnických menšin v západní části čínské oblasti Sin-ťiang. Návrh byl vznesen v návaznosti na zprávu vydanou Úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva ze srpna 2022, která uzavřela, že Čína je zodpovědná za závažné porušování lidských práv v Sin-ťiang, jež může v některých případech představovat zločiny proti lidskosti.

Návrh spočíval pouze v uspořádání debaty bez důsledného sledování situace a představoval tu nejméně invazivní formu kontroly, kterou mohla Rada přijmout. Pro návrh, aby se na příštím zasedání tato debata uskutečnila, hlasovalo ze 47 členů Rady 17 zemí, 19 bylo proti a 11 se hlasování zdrželo. Pro přijetí pak bylo třeba dosáhnout prosté většiny hlasujících zemí. Předseda Světového ujugurského kongresu Dolkun Isa k výsledku hlasování uvedl, že „členové Rady promarnili příležitost uplatnit na Čínu stejná měřítká jako na ostatní země“.

Společný vyšetřovací tým pro zločiny na Ukrajině má sedmého člena

Rumunsko se v říjnu 2022 přidalo ke Společnému vyšetřovacímu týmu (*Joint Investigation Team, JIT*) a stalo se tak jeho sedmým členem. JIT byl ustaven trojicí států – Ukrajinou, Litvou a Polskem a později se přidalo také Slovensko, Lotyšsko a Estonsko. S JIT navíc spolupracuje také Úřad žalobce Mezinárodního trestního soudu (MTS).

JIT funguje pod záštitou Eurojustu (Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech) a jeho cílem je usnadnit vyšetřování a stíhání

v partnerských státech, jakož i ta, která by mohla být předložena MTS. Společný tým má v úzké spolupráci umožnit centralizaci a účinnou a rychlou výměnu informací a důkazů o zločinech spáchaných na Ukrajině.

Francouzský výrobce cementu pokutován za spolupráci s teroristickými organizacemi v Sýrii

Francouzskému cementářskému gigantu Lafarge SA byla v polovině října 2022 v USA uložena finanční pokuta ve výši 778 milionů dolarů za to, že vyplácel milionové částky tzv. Islámskému státu (IS) a další džihádistické skupině za budování svého podniku v Sýrii. Dle zjištění amerického ministerstva spravedlnosti společnost Lafarge SA a její syrská dceřiná společnost aktivně vyhledávaly pomoc IS tak, aby vytlačily konkurenci, když radikální islamisté v letech 2013-2014 ovládali velké části Sýrie a Iráku, a uzavřely s nimi „dohodu o rozdělení příjmů“.

Lafarge svoji vinu uznala, pokutu přijala a uvedla, že „přijímá odpovědnost za činy jednotlivých zúčastněných vedoucích pracovníků, kteří svým chováním hrubě porušili etické kodexy společnosti“.

Ruský voják byl odsouzen za okrádání ukrajinských civilistů a ničení civilních objektů [2]

čelí trestnímu řízení také ve Francii, kde pařížský odvolací soud potvrdil v květnu 2022 obvinění ze spoluúčasti na zločinech proti lidskosti a řízení stále pokračuje.

Mezinárodní trestní soud ukončil předběžné šetření situace v Guinei

Mezinárodní trestní soud (MTS) ukončil předběžné šetření situace v africké Guinei ohledně masakru na stadionu v hlavním městě Konakry, při kterém byly bezpečnostními složkami zabity a znásilněny stovky civilistů. Žalobce MTS to oznámil den poté, co u místního soudu v Konakry začal dlouho očekávaný soudní proces s pachateli, mezi kterými byla také bývalá hlava státu.

Procesu, jenž byl symbolicky zahájen třináct let poté, co ke zločinům došlo, se osobně zúčastnil také žalobce MTS Karim Khan. K ukončení šetření přistoupil v souladu se zásadou komplementarity, neboť dle zjištění Úřadu žalobce MTS „*guinejské vnitrostátní orgány nejsou ani nečinné, ani neochotné,*

Žalobce MTS Khan ukončil předběžné šetření situace v Guinei [3]

ani neschopné skutečně vyšetřit a stíhat údajné zločiny spáchané na stadionu v Konakry“. K zajištění řádného plnění závazků vycházejících z Římského statutu a pokračující vzájemné spolupráce bylo mezi Úřadem a guinejskými orgány uzavřeno tzv. memorandum o porozumění.

Zdroje

- AFP News, Cement Giant Lafarge Fined \$778 Mn For Working With Islamic State In Syria, JusticeInfo.net, 18. 10. 2022, (<https://www.justiceinfo.net/en/107964-cement-giant-lafarge-fined-778-mn-for-working-with-islamic-state-in-syria.html>)
- Eurojust, Romania becomes seventh member of joint investigation team on alleged core international crimes committed in Ukraine, 13. 10. 2022, (<https://www.eurojust.europa.eu/news/romania-becomes-seventh-member-joint-investigation-team-alleged-core-international-crimes>)
- Iryna Domaschenko, Ukraine: First Verdict In Absentia For Russian War Crimes, JusticeInfo.net, 29. 9. 2022, (<https://www.justiceinfo.net/en/107182-ukraine-first-verdict-in-absentia-russian-war-crimes.html>)
- Jamey Keaten, UN rights body rejects Western bid to debate Xinjiang abuses, AP News, 7. 10. 2022, (<https://apnews.com/article/voting-rights-religion-china-geneva-middle-east-64078b301797f08b7f32e147c185c77f>)
- Matthias Raynal, "We Are Guineans And We Will Judge Guineans", JusticeInfo.net, 3. 10. 2022, (<https://www.justiceinfo.net/en/107312-we-are-guineans-and-we-will-judge-guineans.html>)
- Mezinárodní trestní soud, Statement by ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC regarding the opening of the trial related to events of 28 September 2009 in Guinea, signature of Agreement with Transitional Government on complementarity and closure of the Preliminary Examination, Office of the Prosecutor, 29. 9. 2022, (<https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-regarding-opening-trial-related-events-28-september>)
- UN News, Ukraine: UN General Assembly demands Russia reverse course on 'attempted illegal annexation', United Nations, 12. 10. 2022, (<https://news.un.org/en/story/2022/10/1129492>)
- UN News, China responsible for 'serious human rights violations' in Xinjiang province: UN human rights report, United Nations, 31. 8. 2022, (<https://news.un.org/en/story/2022/08/1125932>)

Fotografie

- [1] Čína se dopouští porušování lidských práv Ujgurů. Stand for Uyghurs Australia - Melbourne rally, autor: Matt Hrkac, 20. březen 2022, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [2] Ruský voják byl odsouzen za okrádání ukrajinských civilistů a ničení civilních objektů. Ukraine Under Attack: Documenting the Russian Invasion - Week 10, autor: The New York Times/Daniel Berehulak, manhhai, nahráno 30. duben 2022, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Žalobce MTS Khan ukončil předběžné šetření situace v Guinei, zdroj: ICC-CPI.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Tomáš Opat

ESLP: Polsko porušilo právo na svobodu projevu potrestáním zpěvačky za komentář o Bibli

Eliška Andrš

V září vydal Evropský soud pro lidská práva rozsudek ve věci *Rabczewska proti Polsku*. V něm rozhodl, že Polsko porušilo právo na svobodu projevu odsouzením a udělením pokuty polské zpěvačky za pejorativní vyjádření o Bibli.

Stěžovatelka, Dorota Rabczewska, polská zpěvačka vystupující pod jménem Doda, poskytla v roce 2009 rozhovor internetovým novinám Dziennik. V rozhovoru přišlo na téma náboženství kvůli protináboženským postojům jejího tehdejšího partnera. Stěžovatelka v této souvislosti prohlásila, že je více přesvědčena vědeckými objevy než „neuvěřitelnými příběhy“ napsanými „někým, kdo se opil vínem a vykouřil nějakou trávou“. Tímto výrokem odkazovala na Bibli.

Urážka náboženského cítění

Následně na zpěvačku podaly dvě osoby trestní oznámení. Učinily tak na základě toho, že bylo uráženo jejich náboženské cítění v rozporu s polským trestním zákoníkem. Článek 196 polského trestního zákoníku stanoví, že „kdo urazí náboženské cítění jiných osob tím, že veřejně urazí předmět náboženského uctívání nebo místo určené k veřejným náboženským obřadům, může být potrestán pokutou, omezením svobody nebo odnětím svobody až na dva roky.“

Paní Rabczewska v soudních řízeních uvedla, že neměla v úmyslu urazit náboženské cítění dotčených osob a že pouze upřímně odpovídala na otázku, která jí byla během rozhovoru položena. Okresní soud ve Varšavě ji však shledal vinnou a udělil jí pokutu 5 000 zlotých (zhruba 25 500 Kč). Soud rozhodl, že její výroky byly úmyslně urážlivé a projevem jejího pohrdání pro věřící.

Stěžovatelka, polská zpěvačka Doda [1]

Po neúspěšných odvoláních u polských soudů nakonec paní Rabczewska rozhodnutí soudu napadla na základě článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, chránícího svobodu projevu. Argumentovala, že její odsouzení nebylo nezbytné pro ochranu svobody náboženského vyznání, jelikož její výroky se nedaly klasifikovat jako projev nenávisť. Dále také napadla výši pokuty, kterou považovala za nepřiměřenou.

Svoboda projevu versus svoboda náboženského vyznání

Zákony omezující svobodu projevu za účelem ochrany svobody náboženského vyznání nejsou samy o sobě nutně v rozporu s Úmluvou. To je dáno

tím, že členské státy v nastavení rovnováhy mezi právem na svobodu náboženského vyznání a právem na svobodu projevu disponují velkou mírou diskreční pravomoci, jak bylo rozhodnuto například ve věci *Otto-Preminger-Institut proti Rakousku*.

Nicméně ESLP v tomto případě uvedl, že narozdíl například od obdobného článku v rakouském trestním zákoníku posouzeného ve věci *E.S. proti Rakousku*, polský trestní zákoník nevyžaduje, aby kvalifikující urážka náboženského cítění zároveň ohrožovala veřejný pořádek či náboženský smír a toleranci. ESLP poznamenal, že přestože se stěžovatelčiny výroky mohly dotknout věřících lidí, tyto výroky jsou chráněny Úmluvou za předpokladu, že nevyvolávají nenávist či náboženskou nesnášenlivost.

Domácí soudy však nedoložily ani tuto skutečnost, ani nezbytnost omezení svobody projevu stěžovatelky pro pokojné soužití věřících a nevěřících komunit v Polsku. Taktéž nevzaly v potaz širší okolnosti stěžovatelčiných výroků, jako například fakt, že se jednalo o odpověď na otázku o jejím soukromém životě a ne o pokus o vyvolání vážné debaty na toto téma.

Případ se týkal stěžovatelčina komentáře o Bibli [2]

Z výše uvedených důvodů ESLP rozhodl, že polské soudy dostatečně neodůvodnily omezení stěžovatelčina práva na svobodu projevu chráněného článkem 10 Úmluvy. ESLP následně nařídil, že Polsko musí stěžovatelce zaplatit 10 000 EUR (zhruba 246 000 Kč) jako spravedlivé zadostiučnění za nemajetkovou újmu způsobenou jejím odsouzením.

Nesouhlasné stanovisko polského soudce ESLP

Polský soudce ESLP Wojtyczek zároveň vydal nesouhlasné stanovisko. V něm případ stěžovatelky připodobnil právě k případu ve věci *Otto-Preminger-Institut proti Rakousku*, ve kterém ESLP shledal, že Rakousko neporušilo článek 10 Úmluvy zabavením filmu zesměšňujícím náboženství. Soudce Wojtyczek zároveň vyjádřil obavy ohledně údajných protináboženských, konkrétně protikřesťanských, nálad ve společnosti, které by podle něj mohly být dotčenými veřejně dostupnými výroky podněcovány.

Soudci Felici a Ktistakis vydali stanovisko, ve kterém souhlasili s většinou. V něm udali své vlastní důvody, proč dle nich Polsko porušilo právo na svobodu projevu a musí stěžovatelce zaplatit danou sumu.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva. (2022). Rozsudek ve věci *Rabcewska proti Polsku*. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219102>.

Evropský soud pro lidská práva. (15. září 2022). *Polish popstar's conviction for blasphemy breached the Convention* [tisková zpráva]. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7433069-10177308>.

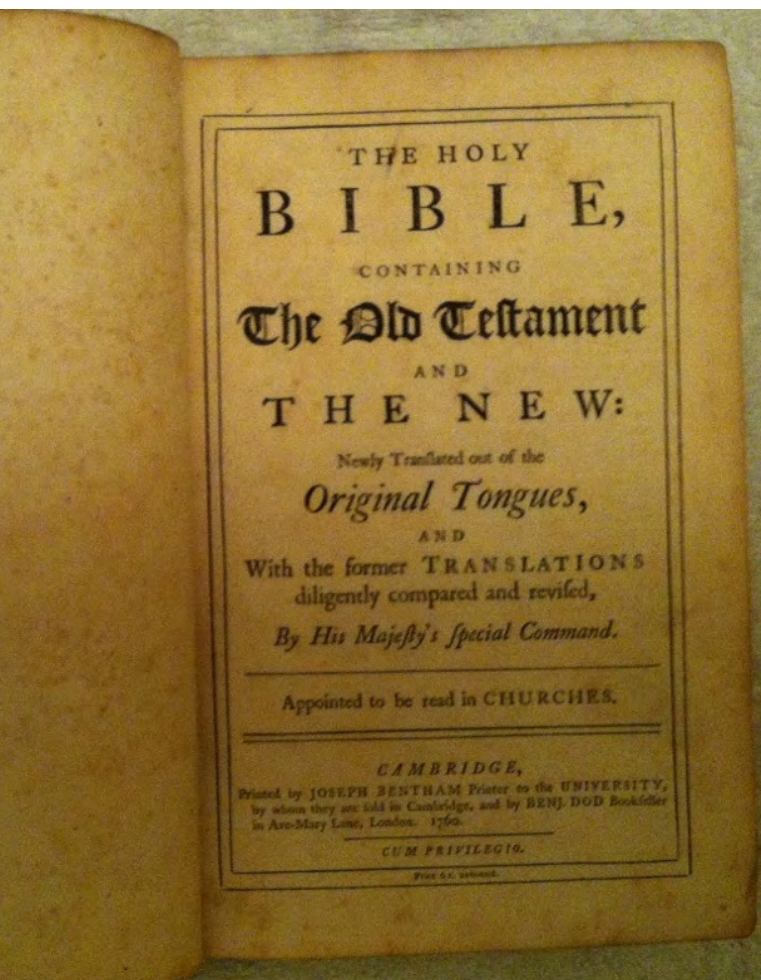
Evropský soud pro lidská práva. (1994). Rozsudek ve věci *Otto-Preminger-Institut proti Rakousku*. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57897>.

Evropský soud pro lidská práva. (2018). Rozsudek ve věci *E.S. proti Rakousku*. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187188>.

Fotografie

[1] Stěžovatelka, polská zpěvačka Doda. Doda 2018 2, autor: Serecki, 26. březen 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

[2] Případ se týkal stěžovatelčina komentáře o Bibli. 1760 Cambridge Edition King James Bible, autor: ThatPeskyCommoner, 23. listopad 2012, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

ESLP: Právo vrátit se domů má své limity

Anna Kačmaříková

Rozsudek ESLP pod názvem *H.F. a ostatní proti Francii* si zaslouží pozornost z několika důvodů. Zaprvé, ESLP v něm upřesňuje pravidla týkající se extrateritoriální aplikace Úmluvy. Zadruhé, jde o první případ, ve kterém se ESLP zevrubně věnuje interpretaci práva každého vstoupit na území státu, jehož je občanem. A zatřetí, jde o rozhodnutí s významným politickým i mezinárodním přesahem.

Případ stěžovatelů a jejich rodin se vztahuje k situaci, která byla před několika lety tématem mnoha politických diskuzí. V době vzestupu tzv. Islámského státu (ISIS) se někteří občané evropských zemí rozhodli odjet na Blízký Východ, aby se připojili k jejich bojovým jednotkám.

Tak tomu bylo také v případě dvou Francouzek, které se v letech 2014 – 2015 se svými partnery přesunuly z Francie do Sýrie. Na území v té době kontrolovaném ISIS se oběma párům následně narodily děti. Otcové obou rodin zahynuli v bojích a obě matky s dětmi byly následně zadrženy a deportovány do uprchlických táborů v severní Sýrii.

Není překvapením, že standardy v uprchlických táborech nejsou nikterak vysoké. Mezinárodní výbor Červeného kříže však situaci v předmětných táborech označil jako “apokalyptickou”. Podvýživa, násilí ze strany běženců i dozorců, nedostatečné hygienické podmínky a praktiky blížící se mučení byly údajně na denním pořádku.[1]

Prosba o zprostředkování repatriace nevyslyšena

Ačkoli byly osoby v táboře zbaveny všech komunikačních prostředků, dcerám stěžovatelů se podařilo podat zprávu rodičům s prosbou, aby požádali francouzskou vládu o zprostředkování procesu repatriace. Stěžovatelé tak učinili prostřednictvím dopisů adresovaných francouzskému prezidentu, ministru zahraničí a národním soudům.

Mezi lety 2019 a 2022 Francie ze Sýrie repatriovala 70 dětí [1]

Mezi lety 2019 a 2022 Francie provedla repatriaci 70 dětí a 16 žen toho času pobývajících v táborech v severní Sýrii. Šlo o vybrané případy posuzované na individuální bázi, nicméně rodinní příslušníci stěžovatelů do repatriované skupiny zahrnutí nebyli. Stěžovatelé obdrželi od francouzských úřadů pouze jedno obecné vyjádření, že repatriace není možná.

S ohledem na zamítavou odpověď francouzských úřadů namítali rodiče neúspěšných žadatelek o repatriaci, že došlo k porušení práva vstoupit na území státu, jehož jsou občany.[2] Vzhledem k podmínkám v táboře al-Hol se dovolávali též porušení zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení.[3]

Kdo odpovídá za podmínky v uprchlickém táboře?

Co do tvrzení porušení čl. 3 Úmluvy shledal ESLP stížnost nepřipustnou, neboť v daném případě nebyla dána jurisdikce Francie. Zopakoval, že národnost potenciálních obětí není dostatečným důvodem pro založení jurisdikce státu Rady Evropy na území státu jiného. Francie tak nemohla být odpovědná za

podmínky života v uprchlickém táboře a v žádném případě jí nelze přičítat jednání tamních dozorců.

Ačkoli Francie měla možnost na území poslat osoby, které by repatriaci zprostředkovaly, Úmluva ani mezinárodní humanitární právo negarantuje právo jedince na repatriaci. Přímé zprostředkování by mohlo představovat riziko pro vyslané zástupce Francie, a proto tato forma zákroku nemohla být nároková.

Jak (ne)reagovat na žádost o repatriaci

Jádrem rozsudku je však posouzení možného porušení čl. 3 odst. 2 Protokolu 4, podle kterého nikdo nemůže být zbaven práva vstoupit na území státu, jehož je občanem. Jde o právo absolutní povahy existující na základě prosté existence občanství.^[3] Krom zákazu bránit jednotlivcům-občanům překročit státní hranice do vlastního státu zahrnuje dle ESLP také pozitivní závazky, jako např. povinnost státu vydat vlastním občanům pas nebo zřídit hraniční přechody.

Ačkoli ESLP i na tomto místě odůvodnění svého rozhodnutí zopakoval, že obecný nárok na zprostředkování návratu domů neexistuje, v kontextu repatriace představovala pozitivní závazek státu

Překročení hranic není vždy samozřejmostí ^[2]

povinnost řádně a nearbitrárně posoudit žádost stěžovatelů.

Dle Soudu měly francouzské úřady v daném případě uvést jasné, legitimní a rozumné důvody zamítnutí žádosti, a to zejména v případě, kdy k repatriaci jiných jedinců žijících ve stejných podmínkách jako rodinní příslušníci stěžovatelů došlo. Vzhledem k tomu, že zamítnutí žádosti stěžovatelů nebylo odůvodněno vůbec, shledal ESLP porušení zmíněného ustanovení Úmluvy.

Je potřeba odůvodňovat politická rozhodnutí?

Ačkoli stěžovatelům nebylo přiznáno spravedlivé zadostiučinění, Soud přijal opatření, kterým uložil Francii žádost stěžovatelů znovu prošetřit a řádně vyřídit. Přestože jde v otázce posuzování žádostí o repatriaci o záležitost spíše politickou, státy musí zajistit, že i takové rozhodování bude podrobena řádnému procesu prostému arbitrárnosti.

Poznámky

- [1] Závěr o praktikách blížících se mučení spočíval ve faktu, že osobám v táboře hrozilo vážné zranění nebo smrt a byli vystaveni reálnému riziku sexuálního nebo jiného fyzického násilí.
- [2] Čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě.
- [3] Čl. 3 Úmluvy.

Zdroje

- Evropský soud pro lidská práva. (2022). Rozsudek ve věci H. F. a ostatní proti Francii. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219333>.
- Evropský soud pro lidská práva. (14. září 2022). Requests for repatriation of applicants' daughters and grandchildren held in camps in Syria rejected without any formal decision or judicial review ensuring lack of arbitrariness: violation of Article 3 § 2 of Protocol No. 4 to the Convention [tisková zpráva]. Získáno z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7431242-10174513>.
- Rights and Security International. (2021). Abandoned to Torture: Dehumanising rights violations against children and women in northeast Syria. Získáno z: https://www.rightsandsecurity.org/assets/downloads/Abandoned_to_Torture_-_Final_Report.pdf

Fotografie

- [1] Mezi lety 2019 a 2022 Francie ze Sýrie repatriovala 70 dětí. 20210227-DSC_0971, autor: Anthony Gale, 27. února 2021, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [2] Překročení hranic není vždy samozřejmostí. It's Wrong Desert Checkpoint, autor: jldegenne0, 21. září 2015, zdroj: Pixabay, CC0.

Aktuality evropské sekce

Jana Vidláková

Komise navrhla zákaz produktů vyrobených nucenou prací

Evropská komise v polovině září 2022 navrhla zakázat na trhu EU produkty vyrobené nucenou prací. Návrh se vztahuje na všechny výrobky, a to jak na produkty vyrobené v EU, tak i na výrobky dovážené ze třetích zemí. Nucené práce se ve světě vyskytují převážně v soukromé ekonomice. V některých případech však využívají nucené práce i státy. Odhaduje se, že nucenou práci vykonává zhruba 27,6 milionů osob rozprostřených v mnoha průmyslových odvětvích a na všech kontinentech.

Dle návrhu Komise zahájí členské státy vyšetřování u výrobků, u kterých existují opodstatněná podezření, že výrobci využívají nucené práce. Národní orgány budou moci požadovat informace od společností, provádět kontroly a inspekce, a to i v zemích mimo EU. Pokud vnitrostátní orgány narazí na nucené práce, nařídí stažení výrobků již uvedených na trh, zakážou je na trh dále uvádět a vyvážet je. Firmy budou muset takové zboží zlikvidovat. O dodržování zákazu na hranicích EU se budou starat celní orgány členských států. Před vstupem zákazu v platnost musí ještě návrh projednat a schválit Evropský parlament s Radou.

ESLP: Zákaz kandidovat ve volbách z důvodu dvojího občanství je porušením práva na svobodné volby

Stěžovatel, opoziční politik a novinář žijící v Moskvě, je ruským i britským státním občanem. S odvoláním na dvojí státní příslušnost zrušily ruské soudy jeho registraci jako kandidáta ve volbách v roce 2013. Stěžovatel před Evropským soudem pro lidská práva namítal, že soudy mu zakázaly kandidovat ve volbách kvůli dvojímu státnímu občanství, aniž by individuálně posoudily jeho situaci. Uvedl také, že zákaz se dotkl velkého množství ruských občanů vzhledem k tomu, že mnoho osob nabylo státní příslušnost nástupnických zemí vzniklých po rozpadu Sovětského svazu.

Mnohé dětské hračky jsou vyrobené v rámci nucených prací v Číně [1]

Štrasburští soudci shledali automatické uplatnění zákazu kandidovat ve volbách z důvodu dvojího státního občanství v rozporu s právem na svobodné volby (článek 3 Protokolu č. 1 Úmluvy). Dle Soudu je třeba omezení volebních práv „individualizovat“. Toho by měl stát dosáhnout opatřeními přijatými za konkrétních okolností případu a na základě konkrétních informací, jako jsou například sankce za protiprávní chování nebo jednání ohrožující národní zájmy. Automatické uplatnění zákazu totiž vychází z všeobecného předpokladu, že všichni vícenásobní státní příslušníci představují hrozbu pro národní bezpečnost a nezávislost.

ESLP: Vynucené poskytnutí informací pro účely vyměření daně nespadá pod ochranu zákazu nucení k sebeobviňování

Případ se týkal daňového penále uloženého panu Lége, nizozemskému státnímu příslušníkovi, poté, co odmítl splnit svoji zákonnou povinnost poskytnout veškeré relevantní informace pro účely vyměření daně včetně dokumentů o jeho bankovním účtu vedeném v Lucembursku. Odvolával se přitom na princip nemo tenetur, tj. zákaz nucení k sebeobviňování. Soud od pana Lége dokumenty nakonec

získal soudním příkazem pod hrozbou značného penále. Stěžovatel následně namítal porušení práva na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy).

Evropský soud pro lidská práva shledal, že použití bankovních výpisů a souhrnů portfolií týkajících se stěžovatelova zahraničního bankovního účtu, které od něj úřady získaly soudním příkazem, nespadají pod ochranu zákazu nucení k sebeobviňování. Jedním z důvodů bylo, že soud nařídil předložit dokumenty k bankovním účtům v době, kdy již úřady vymáhaly daňové penále za nesplnění povinnosti. Soudní příkaz navíc konkrétně uváděl, jaké dokumenty má stěžovatel vydat, a penále, které by soud uložil za nesplnění příkazu, nešlo považovat za nelidské nebo ponižující zacházení. Soud proto uzavřel, že nelze tvrdit, že by bylo poškozeno právo na spravedlivý proces.

Komise navrhla soubor pravidel na ochranu nezávislosti médií v EU

Evropská komise v září 2022 přijala Evropský akt o svobodě sdělovacích prostředků, který obsahuje nový soubor pravidel na ochranu plurality a nezá-

Rusko zakazuje kandidovat ve volbách osobám s vícero občanstvími [2]

vislosti médií v EU. Navrhované nařízení zahrnuje záruky proti politickému vměšování do redakčních rozhodnutí a proti sledování. Důraz klade nejen na nezávislost a stabilní financování veřejnoprávních médií, ale také na transparentnost v oblastech vlastnictví sdělovacích prostředků a přidělování státní reklamy. Stanovuje také opatření na ochranu nezávislosti redaktorů a odhalení střetu zájmů.

Komise v aktu navrhuje vytvořit novou nezávislou Evropskou radu pro mediální služby složenou z vnitrostátních orgánů pro sdělovací prostředky. Ta by mimo jiné měla pravomoc vydávat stanoviska k národním opatřením a rozhodnutím ovlivňujícím mediální trh a koncentrace tohoto trhu. Koordinovala by také vnitrostátní regulatorní opatření týkající se médií ze třetích zemí, aby se zajistilo, že nebude docházet k obcházení unijních pravidel. Návrh Komise musí nyní v běžném legislativním procesu projednat Evropský parlament a Rada EU. V případě přijetí bude nařízení přímo použitelné v celé Evropské unii.

Zdroje

- Evropská komise. Commission moves to ban products made with forced labour on the EU market. Europa.eu. Brusel. 14. 9. 2022 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5415).
- Evropská komise. European Media Freedom Act: Commission proposes rules to protect media pluralism and independence in the EU. Brusel. 16. 9. 2022 (European Media Freedom Act (europa.eu)).
- Evropský soud pro lidská práva. 2022. Rozsudek ve věci De Legé proti Nizozemí, stížnost č. 58342/15. Rozsudek. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva (<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219556>).
- Evropský soud pro lidská práva. 2022. Rozsudek ve věci De Legé proti Nizozemí, stížnost č. 58342/15. Tisková zpráva. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva (<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=003-7453168-10211697>).
- Evropský soud pro lidská práva. 2022. Rozsudek ve věci Kara-Murza proti Rusku, stížnost č. 2513/14. Rozsudek. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva (<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-219462>).
- Evropský soud pro lidská práva. 2022. Rozsudek ve věci Kara-Murza proti Rusku, stížnost č. 2513/14. Tisková zpráva. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva (<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=003-7453137-10211647>).

Fotografie

- [1] Mnohé dětské hračky jsou vyrobené v rámci nucených prací v Číně. Autor: PublicDomainPictures / 17901, 5. duben 2014, zdroj: Pixabay, CC0.
- [2] Rusko zakazuje kandidovat ve volbách osobám s vícero občanstvími. PS862 Ryazan, Russia - Parliamentary Election September 2021, autor: Alexander Davronov, 19. září 2021, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY-SA 4.0.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: *Michaela Stenzelová*

Třetina zemí na světě stále umožňuje trest smrti

Arame Diopová

Již dvacet let je 10. říjen považován za Světový den proti trestu smrti. Zemí, které nejvyšší trest stále používají, ale spíše ubývá. I přesto jej zhruba třetina zemí na světě stále vykonává. Lidé jsou k trestu smrti odsuzováni za nejzávažnější zločiny, ty se však mezi různými státy liší. Některé země jej ukládají také za aktivismus. Lidskoprávní i mezinárodní organizace vytrvale bojují za jeho úplné zrušení.

Evropský a Světový den proti trestu smrti

Tento rok si státy mohly připomenout dvacáté výročí přijetí Protokolu č. 13 k Evropské úmluvě o lidských právech.[1] Právě tento Protokol se zaměřuje na úplné zrušení trestu smrti bez ohledu na okolnosti. Jeho cílem je posilovat ochranu práva na život, které je v Úmluvě zakotveno. Dodnes Protokol 13 neratifikovaly dva členské státy Rady Evropy – Arménie a Ázerbájdžán.

Rada Evropy hraje v boji za zrušení trestů smrti důležitou roli a desítky let usiluje o to, aby bylo jeho zrušení všeobecně uznáváno. I díky její činnosti se na území členských států Rady Evropy nekonala poprava už od roku 1977. V rámci celé Evropy je Bělorusko poslední zemí, která se ke zrušení trestu nezavázala zákonem. V roce 2007 navíc Výbor ministrů Rady Evropy prohlásil 10. říjen rovněž za Evropský den proti trestu smrti, který má doplňovat ten světový.

Nejvíce poprav provádí Írán a pravděpodobně Čína

Trestem smrti se rozumí státem nařízená poprava za nejzávažnější trestné činy v rámci daného státu. Dlouhodobým trendem je jejich postupný zákaz napříč zeměmi. Více než 170 států na světě trest smrti již zrušilo. Tento rok tak učinily Papua-Nová Guinea, Středoafrikácká republika a Rovníková Guinea. Navzdory tomuto trendu se v minulém roce

Demonstrace proti trestu smrti [1]

o 20 % zvýšil počet státem schválených poprav a celosvětově zbývá přibližně 55 zemí, které trest smrti i nadále vykonávají.

V roce 2021 proběhlo statisticky nejvíce poprav v Íránu, Egyptě, Saudské Arábii a Sýrii, přičemž žebříček nezahrnuje počty poprav v Číně. Právě v jejím případě se organizace *Amnesty International* domnívá, že provádí poprav nejvíce. Konkrétní údaje však nejsou známé, protože informace o počtu vykonaných trestů smrti Čína klasifikuje jako státní tajemství.

Není zločin jako zločin

Státy trest smrti ukládají za nejtěžší trestné činy, většinou vraždu, akt terorismu nebo válečné zločiny. Každý stát však může na nejtěžší trestný čin nahlížet jinak, proto nejsou výjimkou ani tresty smrti

za aktivismus a další nenásilné činy, jako třeba rouhání či cizoložství. Íránský soud například nedávno odsoudil k trestu smrti dvě aktivistky prosazující práva homosexuálů. Zahra Seddiqi Hamedani a Elham Choubdar se podle soudu provinily propagací homosexuality, křesťanství a tím, že komunikovaly s médii označenými za proti-íránská. V Singapuru je za hrdelní zločin považován obchod s drogami a jen tento rok bylo popraveno oběšením osm lidí. Myanmarská junta zase v srpnu tohoto roku popravila čtyři prodemokratické aktivisty, kteří byli odsouzeni za teroristický čin. Celý proces se přitom konal tzv. za zavřenými dveřmi. Jednalo se o první popravu za posledních třicet let v této zemi.

Mezi nejrozšířenější metody vykonání rozsudku smrti bývá smrt oběšením nebo zastřelením, USA pak nejvíce používá smrtící injekce. Dalšími využívanými metodami je usmrcení elektrickým proudem, jedovatým plynem nebo stětí hlavy, které je typické pro Saudskou Arábii.

Lidskoprávní organizace bojují za celosvětové zrušení

Lidskoprávní organizace, jako *Amnesty International* či *Human Rights Watch* (HRW), považují za nutné zrušit trest smrti všech zemích. Tento trest podle nich porušuje nejen základní lidské právo na život, ale také právo nebýt mučen či vystavován ponižujícím trestům. Obě práva jsou přitom zakotvena ve Všeobecné deklaraci lidských práv, kterou OSN schválila už v roce 1948.

Trest smrti v rámci mezinárodního práva obecně zakázán není a má být omezen pouze na případy nejtěžších zločinů, jak stanovuje článek 6 Mezinárodního paktu občanských a politických práv (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR). OSN zejména apeluje na udělování výjimek z tohoto článku. Státy, které uplatňují trest smrti, by měly udělovat výjimky v případech, kdy se jedná o těhotné ženy a osoby před dovršením 18 let věku. Zároveň se má podle OSN výjimka vztahovat i na osoby s postižením. OSN také vyzývá, aby státy ratifikovaly Druhý opční protokol k ICCPR týkající se úplného zrušení trestu smrti na celém světě. Tento rok jej jako čtyřicátý v pořadí ratifikoval Kazachstán. To ocenila nejen Rada Evropy, ale i EU.

Proč některé země trest smrti rušit nechtějí?

Mnoho zemí se zákazu trestu smrti vyhýbá. Například bývalý prezident Zimbabwe, jež je příznivcem jeho zrušení, v roce 2019 změnil trest smrti 80 odsouzeným na trest odnětí svobody na doživotí. Setkal se však s odporem tamní veřejnosti, která nejvyšší trest vnímá v určitých případech jako spravedlivý. Nyní je v zimbabwských celách smrti 62 vězňů. Saudská Arábie zase veřejně proklamovala omezení používání trestu smrti, přesto v březnu 2022 vykonala masovou popravu 81 lidí během jediného dne.

V diskuzích se opakuje několik argumentů, jež obhajují trest smrti. Někteří se domnívají, že se jedná o legitimní snahu předejít těžkým zločinům, protože trest smrti funguje jako varování potenciálním zločincům. Dalším argumentem bývá názor, že je trest smrti jediné spravedlivé řešení v případě vykonání těžkého zločinu. Trest smrti se také může jevit jako možnost, jak snížit náklady státu na provoz vězeňských zařízení.

Poprava jako nezvratný proces

Lidskoprávní organizace na druhou stranu uvádějí několik argumentů pro zrušení nejvyššího trestu. Trest smrti navíc podle výzkumů nepomáhá ani ke

Pochod proti popravám [2]

snížení a prevenci kriminality. Příkladem může být Kanada, kde byl počet vražd v roce 2008 vyšší oproti roku 1976, kdy trest smrti zrušila. Podle Amnesty International je trest smrti nevratný čin, u kterého nelze vyloučit možnost, že by popravený mohl být nevinný. V minulosti byl v mnoha případech rozsudek smrti vynesen za nespravedlivých procesů.

Trest smrti je také neúměrně ukládán lidem s horším socioekonomickým zázemím, kteří zároveň čelí omezenému přístupu k právnímu zastoupení. Dalším problémem bývá situace, kdy stát nedodrží principy právního státu, a trest smrti tak může být zneužíván k likvidaci nepohodlných osob či opozice. Ani argument, který obhajuje trest smrti ulehčením finanční zátěže státu, se neobejde bez protiargumentů. Podle Death penalty Information Center (DPIC) trest smrti ve výsledku převyšuje náklady za doživotní odnětí svobody. Mezi hlavní důvody patří délka soudního procesu, nutnost většího počtu právníků a odborníků, ale také náklady na celou smrti, které se většinou nacházejí ve speciálních zařízeních. Jak uvádí Amnesty International: „popravit někoho za to, že někomu vzal život, je pomsta, nikoliv spravedlnost.“

Poznámky

[1] Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod byla sjednána v rámci Rady Evropy 4. listopadu roku 1950 v Římě.

Zdroje

- Amnesty International. Death sentences and executions 2021. Amnesty International, 24. květen 2021. <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>
- Bochenek, Garcia Michael. Doing Away with the Death Penalty, 11. duben 2017. <https://www.hrw.org/news/2017/04/11/doing-away-death-penalty>
- COE. European and World Day against the Death Penalty. Rada Evropy, 10. říjen 2022. <https://www.coe.int/en/web/abolition-death-penalty/-/european-and-world-day-against-the-death-penalty>
- DPIC. Studies consistently find that the death penalty is more expensive than alternative punishments. Death Penalty Information Center (DPIC). <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/costs>
- ECHR. Evropská úmluva o ochraně lidských práv. Evropský soud pro lidská práva (ECHR), 1. srpna 2021. https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf
- HRW. Saudi Arabia: Mass Execution of 81 Men. Human Rights Watch (HRW), 15. březen 2022. <https://www.hrw.org/news/2022/03/15/saudi-arabia-mass-execution-81-men>

Marium, Ali. Infographic: Which countries still have the death

penalty? Al Jazeera, 10. říjen 2022

<https://www.aljazeera.com/news/2022/10/10/infographic-which-countries-still-have-the-death-penalty-2>

Nachemson, Andrew. Singapore executions under scrutiny as more hanged for drugs. Al Jazeera, 5. září 2022. <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/5/singapore-executions-under-scrutiny-as-more-hanged-for-drugs>

UN. International Covenant on Civil and Political Rights. General Assembly of the UN, 19. prosinec 1966. <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20999/volume-999-i-14668-english.pdf>

UN. UN experts call for complete abolition of death penalty as 'only viable path', United Nations, 10. říjen 2022. <https://news.un.org/en/story/2022/10/1129382>

World Coalition Against the Death Penalty. European Protocol for full abolition turns 20. World Coalition on Death Penalty, 3. květen 2022. <https://worldcoalition.org/2022/05/03/european-protocol-for-full-abolition-turns-20/>

Fotografie

- [1] Demonstrace proti trestu smrti. Paris Die-in, July 2, 2008, autor: World Coalition Against the Death Penalty, 12. červenec 2008, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [2] Pochod proti popravám. Final march/manifestation finale, Genève 2010, autor: World Coalition Against the Death Penalty/ Cécile Thimoreau, 26. únor 2010, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [3] Protest za zrušení trestu smrti. NHCADP Protest - World Day Against the Death Penalty, autor: World Coalition Against the Death Penalty, 13. říjen 2008, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.

Protest za zrušení trestu smrti [3]

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová a Pavel Doubek

Monitorování práv lidí s postižením: rok od ratifikace opčního protokolu

Dominika Šudová

V letošním roce slavíme roční výročí od ratifikace Opčního protokolu k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Vzhledem k tomu, že na naplňování Úmluvy v ČR dohlíží veřejný ochránce práv (ombudsman), vypravila jsem se zjistit, jak se nám daří závazky z Úmluvy realizovat. Hovořila jsem s Romanou Jakešovou, která v Kanceláři veřejného ochránce práv vede odbor ochrany práv osob se zdravotním postižením. Článek vychází především z informací zjištěných při rozhovoru.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“) byla Českou republikou podepsána v roce 2007 ale vstoupila v platnost v říjnu 2009. Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Opční protokol“) byl podepsán též v roce 2007, ale ČR jej ratifikovala později, a tak vstoupil v platnost až v září 2021.

Samotná Úmluva uvádí, že jejím účelem je podpořit, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti.[1]

Osoby se zdravotním postižením jsou osoby, které mají dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které může bránit jejich plnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.[2]

Důležitost Opčního protokolu

Opční protokol [3] zakládá jednotlivcům možnost obracet se na Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením (dále jen „Výbor“).[4] Stížnost každého individuálního jedince je následně Výborem přezkoumávána.[5]

Jednání odboru CRPD [1]

Odbor ochrany práv osob se zdravotním postižením (dále jen „CRPD odbor“) prozatím nezaznamenal žádnou podanou stížnost jedincem z ČR k Výboru. Důvodem může být fakt, že stěžovatel musí nejdříve využít všechny vnitrostátní opravné prostředky a až poté může podat stížnost k Výboru OSN. S ohledem na délku řízení v ČR a nedávné ratifikaci je možné, že stížnosti ještě po nějakou dobu podávány nebudou.

Z mého rozhovoru s Mgr. Jakešovou vyplynulo, že se v ČR o Opčním protokolu příliš neví. Ačkoliv CRPD odbor sdílí informace na webu, odborníci dospěli k závěru, že je potřeba začít s větší osvětovou kampaní. Připravují proto sérii seminářů a překládají a vytvářejí anotace všech rozhodnutí Výboru směrem k jiným zemím. Tyto budou tvořit sborník rozhodnutí, který bude veřejný a pravidelně se bude doplňovat o nová rozhodnutí. Na téma Opčního protokolu a možnosti podat stížnost je oddělením

vydáván i podcast a v současnosti plánují vydání speciálního materiálu k Opčnímu protokolu, který bude převeden do snadného čtení.

CRPD odbor ombudsmana

Ombudsman zřídil tým, který má od roku 2018 na starost sledovat, jak jsou plněny závazky plynoucí z Úmluvy.[6]

Skládá se z 10 zaměstnanců, převážně právníků a právníček. V týmu je i jeden asistent, který zajišťuje tlumočení do znakového jazyka.

Hlavní činností je monitorovat, jak ČR plní závazky plynoucí z Úmluvy a upozorňovat na systémové nedostatky. V průběhu své činnosti poukazují na systémová pochybení. Oddělení provádí výzkumy, výzkumná šetření a analyzují relevantní právní předpisy.

V rámci monitorování Úmluvy by měl ochránce podávat k Výboru zprávu o stavu práv lidí s postižením v ČR. Tato zpráva je reakcí na zprávu státu, kterou by měla ČR pravidelně podávat. Před dvěma lety sice stát zprávu Výboru podal, nicméně nesplňovala formální požadavky podání a ČR ji stále

[Organizace řeší podněty \[2\]](#)

opravuje. Díky tomu se oddálí její projednání Výborem a především také podání zprávy ochránce.

Poradní orgán

Protože je důležité, aby oddělení vycházelo ze zkušeností lidí žijících se zdravotním postižením, byl zřízen speciální poradní orgán, kterému ombudsman předsedá. Hlavním úkolem poradního orgánu je přinášet poznatky z terénu a zároveň poté v rámci aktivit svých jednotlivých členů sdílet, co vše ombudsman dělá a připravuje.

Poradní orgán funguje tak, že si po ustanovení zvolí svého místopředsedu. Počet členů není pevně stanoven. Momentálně má 19 členů a jejich jména jsou uvedena na stránkách ombudsmana.

Členy poradního orgánu jmenuje veřejný ochránce práv na dobu svého funkčního období, tedy na dobu šesti let. K tomu jaké členy vybrat, nejsou stanovena formální kritéria, ale při výběru se přihlíží zejména k motivaci věnovat se problematice práv lidí s postižením, jejich zkušenosti a také odbornosti.

V praxi se orgán schází nejméně pětkrát do roka. Mimo to mohou členové podávat podněty k monitorování průběžně.

Pracovní skupiny

Kromě poradního orgánu zřizuje ochránce také další pracovní skupiny, které se zpravidla věnují konkrétnímu tématu nebo oblasti. V současné době existuje pracovní skupina, která se zabývá přístupností škol a školských zařízení. Další pracovní skupinou je například skupina tzv. sebeobhájců. Jedná se o lidi, kteří mají potíže v učení (často mentální nebo psychosociální postižení), přičemž sami chtějí pomáhat a sdílet své zkušenosti. Často mají také zkušenost s ústavní péčí a nyní se snaží žít samostatně. Mezi jiné pracovní skupiny spadají například oddělení, které se zabývají podporou pečujících.

Návštěvy sociálních zařízení

Mezi činnosti oddělení spadají i návštěvy zařízení, s cílem zjistit, jak se dodržují práva lidí s postižením. V průběhu návštěv se zaměřují na všechny oblasti života lidí s postižením, od zaměstnávání, přes vzdělávání a podpory jejich rozvoje. Oddělení si vytvořilo vlastní metodu práce. Při vytváření vlastního postupu práce CPRD odbor vycházel z informací od WHO Toolkits,[7] aby šetření i zpráva působily jasněji, transparentně a poskytovatelé pochopili, jaký standard je pro zařízení žádoucí.

Z každé návštěvy vzniká podle metodiky zpráva. Ve zprávě ombudsman hodnotí současný stav zařízení, podává doporučení a popisuje, co by mělo nastat, aby zařízení plnilo nastavené standardy. Výsledná zpráva se posílá poskytovatelům zařízení. S ohledem na závažnost zjištění se ochránce může obrátit také na zřizovatele zařízení, inspekci sociálních služeb a v neposlední řadě také na orgány činné v trestním řízení (pokud zjištění naplňují nebo by mohla naplnit skutkovou podstatu trestného činu.)

Při návštěvách spolupracují s odborníky na zdravotnictví, sociálními pracovníky a dalšími relevantními odborníky. Do zařízení se přibližně po dvou letech vrací, aby zkontrolovali, zda zařízení naplnilo doporučení ochránce.

Pro zajímavost lze uvést, že v roce 2019 proběhla specializovaná série návštěv domovů pro lidi

s postižením zaměřená na výkon volebního práva klientů. Po této sérii vydal ochránce mimo jiné doporučení poskytovatelům pobytových služeb, které bylo velmi kladně přijato a poskytovatelé s ním pracují jako s metodickou pomůckou. Minulý rok proběhla následná návštěva a bylo zjištěno, že ti z poskytovatelů, kteří byli ochotni s doporučením pracovat, výrazně zlepšili své služby.

Informování prostřednictvím bulletinu

Odbor informuje širokou veřejnost o novinkách z oblasti lidí s postižením i prostřednictvím bulletinu, který je určený lidem s postižením a organizacím zabývajícím se právy lidí s postižením.[8]

Poslední vydaný bulletin byl zaměřen na lidi s postižením prchající před ukrajinskou válkou. Veřejný ochránce práv spolupracoval s přijímacími centry uprchlíků, informoval je o potřebách lidí s postižením, aby byl proces přijímacího a registračního procesu nastaven tak, že bude přístupný všem bez rozdílů.

Aktuálně se ochránce soustředí na lidi s postižením z Ukrajiny, kteří čerpají sociální služby. Ve spolupráci s krajem se snaží zmapovat nejen jejich počty, ale také potřeby.

Sebeobhájci na justiční akademii [3]

Veřejný ochránce je i nadále aktivní v pomoci uprchlíkům. Vytvořil speciální pracovní skupinu, ve které jsou zástupci ze všech odborů Kanceláře veřejného ochránce práv. Skupina se schází pravidelně, sleduje systémové nedostatky a usiluje o zlepšení situace uprchlíků.

Monitorovací orgány v Evropě

Oddělení je členem soustavy monitorovacích orgánů po celé Evropě. Komunikace s ostatními monitorovacími orgány je stěžejní, protože české oddělení je prozatím mladé a díky komunikaci s ostatními může získat cenné rady, jak lépe lidská práva monitorovat. V říjnu právničky z oddělení navštívily německý monitorovací orgán a příští měsíc právníci plánují navštívit oddělení ve Španělsku. Doufají, že odsud přivezou důležité rady a inspiraci, jak pozitivně působit na situaci u nás.

Vyhledky do budoucna

Oddělení ombudsmana stále usilovně pracuje na tom, aby se situace v ČR pro lidi s postižením zlepšovala. Podle slov Mgr. Jakešové se jim daří své úkoly naplňovat, systém monitorovat a upozorňovat na nedostatky. Doufají však, že v budoucnu budou mít lidé s postižením rovnocenná práva, jako lidé bez postižení a ČR bude úspěšně plnit závazky plynoucí z Úmluvy.

Závěrem bych ráda poděkovala Mgr. Jakešové za její ochotu se s námi o informace z oblasti naplňování Úmluvy v ČR podělit a popřát mnoho úspěchů v této zodpovědné práci.

Poznámky

- [1] Čl. 1 sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech lidí se zdravotním postižením.
- [2] Čl. 1 sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech lidí se zdravotním postižením.
- [2] Sdělení č. 33/2021 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě o právech lidí se zdravotním postižením. Podepsáno dne 30. března 2007, ale vstoupil v platnost až dne 23. září 2021.
- [4] Zřízení čl. 34 sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech lidí se zdravotním postižením.
- [5] Čl. 1 Sdělení č. 33/2021 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě o právech lidí se zdravotním postižením.

- [6] Více o oddělení a jejich členech zde: <https://www.ochrance.cz/pusobnost/monitorovani-prav-osob-se-zdravotnim-postizenim/>
- [7] K Who Tools and toolkits více zde: <https://www.who.int/tools>
- [8] Online bulletin zde: <https://www.ochrance.cz/vystupy/bulletin/>

Zdroje

Kancelář veřejného ochránce práv. Ochrance. cz. Získáno z <https://www.ochrance.cz/pusobnost/monitorovani-prav-osob-se-zdravotnim-postizenim/>

Sdělení č. 33/2021 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě o právech lidí se zdravotním postižením. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2021-33?text=Opcn%C3%AD+protokol>

Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech lidí se zdravotním postižením. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2021-33?text=Opcn%C3%AD+protokol>

Fotografie

- [1] Jednání odboru CRPD, zdroj: Kancelář veřejného ochránce práv.
- [2] Organizace řeší podněty, zdroj: Kancelář veřejného ochránce práv.
- [3] Sebeobhájci na justiční akademii, zdroj: Kancelář veřejného ochránce práv.
- [4] Budova Kanceláře veřejného ochránce práv. Bezbariérový přístup je po straně budovy, zdroj: Kancelář veřejného ochránce práv.

**Budova Kanceláře veřejného ochránce práv.
Bezbariérový přístup je po straně budovy [4]**

První zpráva výboru OSN pro ČR o naplňování Úmluvy před nuceným zmizením

Kateřina Ochodková

Na konci září vydal Výbor pro nucená zmizení zprávu o tom, jak Česká republika přistupuje k naplňování závazků z Mezinárodní úmluvy na ochranu všech osob před nuceným zmizením. Jaká zjištění zpráva výboru přináší?

Mezinárodní úmluvu na ochranu všech osob před nuceným zmizením (dále „Úmluva“) přijalo v prosinci 2006 Valné shromáždění Organizace spojených národů. V roce 2010 pak Úmluva vstoupila v platnost. Úmluva se zabývá především problematikou popírání zadržování osob a zatajováním místa jejich pobytu. Definuje pojem nuceného zmizení [1] a zavádí povinnost státu vyšetřovat a trestně stíhat každé porušení zákazu nedobrovolného zmizení.

Česká republika Úmluvu ratifikovala v roce 2017.[2] Jedná se o poslední univerzální úmluvu o lidských právech, kterou Česká republika ratifikovala. Zpráva, kterou na konci září vydal Výbor pro nucená zmizení (dále „Výbor“) jako orgán kontroly Úmluvy, je pak jeho vůbec první zprávou o tom, jak Česká republika naplňuje závazky plynoucí z Úmluvy.

Výbor ocenil spolupráci, zpráva je však kritická

V úvodu zprávy výbor ocenil Českou republiku za hladkou spolupráci a konstruktivní dialog při vypracovávání zprávy, zejména zodpovězení seznamu otázek, jež Výbor České republiky předložil a poskytnutí dodatečných písemných informací. Výbor též kladně kvitoval, že Česká republika uznala jeho pravomoc přijímat a posuzovat mezistátní sdělení podle čl. 31 a 32 Úmluvy.

Zbytek zprávy se však nese v kritickém tónu. Výbor především znepokojilo, že Česká republika neuvedla svůj právní řád do souladu s Úmluvou. Vyjádřil i znepokojení nad tím, že na systematické bázi není zajištěno dodržování zásady nenavrácení [3] v těch případech, kdy je dáno podezření, že by dané osobě mohlo hrozit právě nedobrovolné zmizení. Výbor dále vyjádřil znepokojení nad situací v Zařízení pro

Zpráva Výboru je první zprávou pro Česko o dodržování Úmluvy [1]

děti – cizince v Praze, jež bez jakýchkoli záznamů opustilo mnoho nezletilých.

České trestní právo není v souladu s Úmluvou

Primárním problémem je dle Výboru nesoulad českého právního řádu s Úmluvou. V něm by podle Výboru mělo být nucené zmizení zakotveno jako samostatný trestný čin. Za tento trestný čin by navíc dle Výboru měly být udělovány tresty, které budou zohledňovat mimořádnou závažnost takového trestného činu. Česká republika by též měla při novelizaci trestního zákoníku ustanovit zvláštní polehčující a přitěžující okolnosti, které jsou v Úmluvě stanoveny, a spáchání tohoto trestného činu by nemělo být promlčitelné. Podle České republiky je však současný právní rámec pro trestní stíhání případů nenásilného zmizení dostatečný.

Nezapojování organizací a nedostatek informací

Výbor dále kritizuje Českou republiku za to, že při přípravě zprávy do konzultací nezapojilo organizace občanské společnosti ani úřad veřejného ochránce práv. Podle Výboru by totiž měla být účast organizací občanské společnosti zaručena ve

všech fázích procesu vzniku zprávy, od přípravy zprávy členského státu až po šíření a provádění závěrečných připomínek. Stran pravomocí veřejného ochránce práv Výbor apeluje na Českou republiku, aby došlo k jejich posílení tak, aby do jeho gesce spadala právě i ochrana všech osob před násilným zmizením.

Další výtkou Výboru je absence podrobných statistik o zmizelých osobách v České republice. Ta by tak měla co nejdříve tyto statistiky zpracovat, přičemž by dané informace měly být členěny dle pohlaví, věku, státní příslušnosti, sexuální orientace, genderové identity, místa původu a rasového či etnického původu. Česká republika by též měla zřídit jednotný celostátní registr zmizelých osob.

Nezajištění dodržování zásady nenavracení

Výbor našel nedostatky v českém právním řádu i v tom, že v něm není obsažen konkrétní odkaz na zákaz navracení v případě rizika nuceného zmizení. Česká republika by tak měla zajistit systematické a přísné dodržování této zásady, např. výslovným začleněním zákazu vyhoštění, navracení, předání či vydání do právního řádu a stanovením jasných kritérií pro vyhoštění, navracení, předání či vydání.

Úmluvu přijalo Valné shromáždění OSN v roce 2006 [2]

Situace v pražském Zařízení pro děti - cizince

Výbor ve zprávě vyjadřuje i své znepokojení nad tím, že český právní řád nekriminalizuje jednání popsaná v čl. 25 odst. 1 písm. a) a b) Úmluvy.[4] Jedná se jak o situace neoprávněného odebrání dětí v souvislosti s nuceným zmizením, tak o padělání, ukrývání nebo ničení dokladů prokazujících skutečnou totožnost takových dětí.

Výbor znepokojuje, že pražské Zařízení pro děti - cizince opustilo bez doprovodu mnoho nezletilých osob a o jejich následném pobytu nejsou dostupné žádné záznamy. Těmto nezletilým osobám totiž dle Výboru může hrozit právě násilné zmizení. Jedno z doporučení Výboru tak směřuje i k přijetí účinných opatření zabraňujících zmizení dětí z přijímacích středisek, jako jsou zařízení pro děti - cizince.

Poznámky

- [1] Článek 2 Úmluvy: „Pro účely této úmluvy se „nuceným zmizením“ rozumí zatčení, zadržení, únos nebo jakýkoli jiný způsob zbavení svobody provedený zmocněnci státu nebo osobami či skupinami osob jednajícími z pověření, s podporou či tichým souhlasem státu, po němž následuje odmítání přiznat, že došlo ke zbavení svobody, nebo utajování osudu či místa pobytu zmizelé osoby, čímž se taková osoba ocitá mimo ochranu zákona.“
- [2] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 13/2017 Sb. o sjednání Mezinárodní úmluvy na ochranu všech osob proti nuceným zmizením.
- [3] Čl. 16 odst. 1 Úmluvy: “Žádný účastnický stát nevyhostí, nevrátí („refouler“), nepředá ani nevydá osobu do jiného státu, pokud jsou podstatné důvody se domnívat, že této osobě by hrozilo, že bude podrobena nucenému zmizení.”
- [4] Čl. 25 odst. 1 písm. a) a b) Úmluvy: “Každý účastnický stát přijme opatření potřebná k předcházení a jejich trestání podle jeho trestního práva: (a) neoprávněnému odebrání dětí, které jsou podrobeny nucenému zmizení, dětí, jejichž otec, matka nebo zákonný zástupce jsou podrobeni nucenému zmizení, nebo dětí narozených během věznění matky podrobené nucenému zmizení; (b) padělání, ukrývání nebo ničení dokladů prokazujících skutečnou totožnost dětí uvedených v písmenu (a) tohoto odstavce.”

Zdroje

United Nations. UN Committee on Enforced Disappearances publishes findings on Czech Republic, Mali and Uruguay. 27. září 2022. United Nations. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/un-committee-enforced-disappearances-publishes-findings-czech-republic-mali>

Fotografie

- [1] Zpráva Výboru je první zprávou pro Česko o dodržování Úmluvy, autor: Estefano, 31. srpen 2019, zdroj: pixabay, Pixabay License.
- [2] Úmluvu přijalo Valné shromáždění OSN v roce 2006. United Nations General Assembly Hall (2), autor: Basil D Soufi, 23. duben 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

Jak si Česká republika vede v předsednictví Rady EU?

Marie Gavendová

Česká republika se začátkem července ujala předsednictví Rady Evropské unie, které bude vykonávat do konce letošního roku. U jakých významných událostí Česko stálo?

Rada Evropské unie (dále jen „Rada“) má pravomoc přijímat právní předpisy a rozpočet Evropské unie, koordinovat některé politiky na úrovni států nebo vykonávat zahraniční a bezpečnostní politiku EU. Zasedají v ní ministři členských států ve složení, které odpovídá projednávanému tématu, například ministři financí řeší hospodářské a finanční záležitosti.

Předsedající země nastoluje témata, kterými se bude Rada zabývat. Kromě toho řídí a organizuje zasedání Rady a jejích přípravných orgánů a zastupuje Radu před dalšími orgány EU. V dřívějším bulletinu jsme již informovali o prioritách českého předsednictví (viz Bulletin červenec-srpen, s. 48) a přinesli rozhovor s ředitelem Odboru lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí (tamtéž, s. 3). Nyní se podíváme na to, jak si Česko v předsednictví vede.

Sankce proti Rusku a pomoc Ukrajině

Rada pozastavila platnost dohody o usnadnění udělování víz občanům Ruské federace. Pro Rusy, kteří se chtějí dostat do evropských zemí, se to projeví ve zvýšení poplatku z 35 na 80 eur, povinnosti předložit další doklady, prodloužení doby vyřizování víz a přísnějších pravidlech. Česká republika přitom pozastavila vydávání víz pro občany Ruska už v únoru a od 25. října odepřela vstup Rusům s schengenským vízem, kteří na české území přijíždějí za účelem turistiky, sportu či kultury.

Dále Rada schválila další dva sankční balíčky proti Rusku, které mají zvýšit tlak na ruskou vládu a ekonomiku. Mezi opatřeními je například zákaz dovozu ruského zlata, vývozu výrobků z oceli z Ruska či poskytování architektonických, inženýrských

Premiér Fiala k prioritám českého předsednictví [1]

a právních služeb Rusku. Rada rozšířila sankční seznam o další subjekty a doplnila seznam se zbožím podléhajícím omezení, které by mohlo přispět k posílení Ruska. Došlo k prodloužení doby trvání omezujících opatření do 15. března 2023.

Co se týče pomoci Ukrajině, EU na jaře rozhodla, že poskytne 9 miliard eur (zhruba 219 miliard Kč) na provoz státu a zajištění fungování kritické infrastruktury prostřednictvím makrofinanční pomoci. Z toho se zatím podařilo vyplatit celkem 6 miliard eur. Zbývající částka bude součástí nového 18 miliardového balíčku na rok 2023.

Na neformálním setkání ministrů spravedlnosti, kterého se účastnil i zástupce Eurojustu, žalobce Mezinárodního trestního soudu v Haagu a ukrajinský ministr spravedlnosti, se řešila problematika shromažďování a uchovávání důkazů trestných činů spáchaných v souvislosti s ruskou agresí. Zástupci hodnotili dosud učiněné kroky a diskutovali o dalším postupu.

Energetická krize a její řešení

Na půdě Rady se opakovaně řešila energetická krize, kterou způsobilo omezení dodávek plynu z Ruska do Evropy. Nejvýznamnějším výsledkem jednání je přijetí předpisu, který by měl řešit související problémy. Nařízení kromě dobrovolných cílů jako je snížení celkové spotřeby elektřiny o 10 % stanoví také povinnost snížit poptávku v době špičky v období od začátku prosince 2022 do konce března 2023.

Dalším opatřením je omezení příjmů výrobců elektřiny z určitých zdrojů na 180 eur (přibližně 4 430 Kč) za jednu megawatthodinu, což představuje zhruba spotřebu nepřetržitého provozu větší televize za jeden rok. Kvůli rozdílné situaci v členských státech je možné s hranicí hýbat a zavádět další opatření. Nadměrné příjmy mají být použity na podporu konečných odběratelů elektřiny. Důvodem zastropování cen je to, že provozovatelé dosáhli vysokých finančních zisků, aniž by se jim zvýšily náklady.

Státy mohou dočasně stanovovat ceny za dodávky elektřiny malým a středním podnikům a v určitých případech může být cena dokonce nižší než náklady. Na podnikatele působící v odvětvích surové ropy, zemního plynu, uhlí a rafinace se bude vztahovat mimořádný solidární příspěvek. Příspěvek je dočasné povahy a uplatní se pouze na nadměrné zisky. Výnosy budou použity na podporu konečných odběratelů elektřiny nebo společností působících v energeticky náročných odvětvích.

Ministři pro energetiku se dohodli na opatřeních, která zavádí mechanismus společných nákupů plynu, posilují solidární opatření pro případ nedostatku plynu a omezují výkyvy cen energií. Měla by také být přijata pravidla pro urychlenou výstavbu elektráren využívajících obnovitelné zdroje. Tato opatření by měla být schválena společně s mechanismem na zastropování cen plynu na mimořádné Radě pro energetiku.

Ministři financí se také dohodli na návrhu RePowerEU, jehož cílem je zbavit EU závislosti na fosilních palivech z Ruska. České předsednictví nyní zahájí jednání s Evropským parlamentem, dohody chce přitom dosáhnout do konce roku, aby implementace mohla začít co nejdříve.

„Dosažení dohody Rady na přijetí investičního balíčku RePowerEU v celkové hodnotě téměř půl bilionu korun je jednoznačným úspěchem českého předsednictví, pro které je toto finanční posílení národních plánů obnovy o novou kapitolu klíčovou prioritou, a to zejména s ohledem na naši 97% závislost na ruském plynu na začátku letošního roku,“ komentuje výsledek jednání ministr financí Zbyněk Stanjura.

Přístupová jednání

Definitivně bylo schváleno přistoupení Chorvatska do eurozóny. Země začne platit eurem od 1. ledna, kunu nicméně bude možné využít v přechodném období roku 2023. Oficiálně také začala přístupová jednání se Severní Makedonií a Albánií, které podaly žádost o členství v roce 2004, respektive 2009.

Zahájení přístupových dialogů se Severní Makedonií blokovalo Bulharsko kvůli sporům ohledně jazyka a dějin. Nyní makedonský parlament dohodu potvrdil a došlo k dokončení všech procedurálních kroků. EU má velký zájem na integraci západního Balkánu kvůli zajištění míru a stability.

EU usiluje o snižování emisí skleníkových plynů [2]

Životní prostředí a regulace online prostoru

Česká republika v listopadu zastupovala EU na konferenci OSN o změně klimatu, jejímž smyslem bylo vyjednat podmínky ke snížení emisí skleníkových plynů a dosažení cíle udržet oteplování planety na úrovni 1,5 °C. EU je na cestě k tomu, aby se do roku 2050 stala prvním klimaticky neutrálním kontinentem. Nejvýraznějším výsledkem summitu byla dohoda na zřízení fondu k financování náprav sucha, záplav, požárů a dalších dopadů globálního oteplování pro zvláště zranitelné rozvojové země.

V druhém prosincovém týdnu začala konference OSN o biodiverzitě, kde Česká republika zastupuje EU. Projednává se na ní Globální rámec pro biologickou rozmanitost po roce 2020, což je klíčová strategie pro zachování a obnovu biologické rozmanitosti a ekosystémů ve světě na příštích deset let. Mezi navrženými cíli je například obnova nejméně 20 % znehodnocených ekosystémů nebo snížení zavlékání cizích druhů.

Na jednacím stole leží balíček „Fit for 55“, který zavádí iniciativy, které mají snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů alespoň o 55 % ve srovnání s úrovní z roku 1990. Blíže jsme o něm informovali v kontextu aktivit České republiky zaměřených proti změně klimatu (viz Bulletin duben 2022, s. 42). Ve vyjednávání je české předsednictví velmi úspěšné, podařilo se dosáhnout předběžného schválení již tří z pěti klíčových oblastí, např. nových pravidel pro lepší využití lesů jako přirozených úložišť CO₂. Předpokládá se, že se celý balíček podaří schválit ještě do konce českého předsednictví.

Došlo k formálnímu schválení politického programu „Digitální dekáda“, který stanovuje cíle, jichž chce Unie dosáhnout do konce tohoto desetiletí. Jedná se o oblasti dovedností, bezpečných a udržitelných digitálních infrastruktur, digitální transformace podniků a digitalizace veřejných služeb.

Dále byl schválen akt o digitálních službách, který má omezovat šíření nezákonného obsahu a chránit základní práva uživatelů. Předpis stanoví povinnosti a zakládá odpovědnost poskytovatelům zprostředkovatelských služeb, jako jsou sociální média, online tržiště či internetové vyhledávače, přičemž na větší poskytovatele se vztahují přísnější pravidla. Nově tak například online tržiště budou muset bojovat proti prodeji nezákonných výrobků a služeb nebo platformy nebudou smět nabízet

lenou reklamu založenou na používání osobních údajů nezletilých.

Zdroje

- Agrese Ruska vůči Ukrajině: EU přijala soubor opatření pro aktualizaci a harmonizaci sankcí. (2022, červenec 22). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/agrese-ruska-vuci-ukrajine-eu-prijala-soubor-opatreni-pro-aktualizaci-a-harmonizaci-sankci/>.
- Albánie a Severní Makedonie zahájily přístupové rozhovory s EU. (2022, červenec 19). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/albanie-a-severni-makedonie-zahajily-pristupove-rozhovory-s-eu/>.
- Balíček „Fit for 55“. Získáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/eu-plan-for-a-green-transition/>.
- Bulharsko zablokovalo rozhovory o vstupu Severní Makedonie do Evropské unie. (2020, listopad 17). ČT24. Získáno z <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3227808-bulharsko-zablokovalo-rozhovory-o-vstupu-severni-makedonie-do-evropske-unie>.
- ECOFIN: Ministři mají dohodu na rozdělení 20 mld. EUR z balíčku RePowerEU. (2022, říjen 4). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ecofin-ministri-maji-dohodu-na-rozdeleni-20-mld-eur-z-balicku-repowereu/>.

EU navrhla opatření k řešení energetické krize [3]

ECOFIN: Ministři se dohodli na půjčce 5 miliard eur pro Ukrajinu, diskutovali o řešení vysokých cen energií. (2022, září 9). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ecofin-ministri-se-dohodli-na-pujcce-5-miliard-eur-pro-ukrajinu-diskutovali-o-reseni-vysokych-cen-energi/>.

ECOFIN: Ministři schválili miliardu eur pro Ukrajinu, Chorvatsko bude platit eurem. (2022, červenec 12). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ecofin-ministri-schvalili-miliardu-eur-pro-ukrajinu-chorvatsko-bude-platit-eurem/>.

EU prodloužila individuální sankce za porušování územní celistvosti o dalších šest měsíců. (2022, září 15). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/eu-prodlouzila-individualni-sankce-za-porusovani-uzemni-celistvosti-o-dalsich-sest-mesicu/>.

EU přijala vůči Rusku další soubor sankcí. (2022, říjen 6). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/eu-prijala-vuci-rusku-dalsi-soubor-sankci/>.

Evropský mírový nástroj: podpora EU Ukrajině navýšena na 2,5 miliardy eur. (2022, červenec 26). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/evropsky-mirovy-nastroj-podpora-eu-ukrajine-navysena-na-2-5-miliardy-eur/>.

Migrace do EU: Hlavní téma jednání unijních ministrů vnitřní. (2022, říjen 14). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/migrace-do-eu-hlavni-tema-jednani-unijnich-ministru-vnitri/>.

Ministerstvo zahraničních věcí. (2022, říjen 12). Vláda na návrh Lipavského zpřísnila zákaz vstupu ruských občanů do Česka a podpoří studenty z Běloruska a Ukrajiny [tisková zpráva]. Získáno z https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_zpravy/vlada_na_navrh_lipavskeho_zprisnil_zakaz.html.

Ministři EU řešili v Praze ochranu biodiverzity, adaptace na změnu klimatu i pomoc Ukrajině. (2022, červenec 13). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ministri-eu-resili-v-praze-ochranu-biodiverzity-adaptace-na-zmenu-klimatu-i-pomoc-ukrajine/>.

Ministři EU řešili v Praze ochranu klimatu, přijel i místopředseda Komise EU Frans Timmermans. (2022, červenec 14). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ministri-eu-resili-v-praze-ochranu-klimatu-prijel-i-mistopredsesta-komise-eu-frans-timmermans/>.

Ministři odsouhlasili pravidla pro energeticky efektivnější budovy. (2022, říjen 25). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/ministri-odsouhlasili-pravidla-pro-energeticky-efektivnejsi-budovy/>.

Nařízení Rady (EU) 2022/1854 ze dne 6. října 2022 o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie.

Neformální jednání ministrů odpovědných za energetiku. (2022, říjen 12). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/neformalni-jednani-ministru-odpovednych-za-energetiku/>.

Neformální Rada EPSCO se zaměřila na začleňování uprchlíků z Ukrajiny. (2022, říjen 13). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/neformalni-rada-epSCO-se-zamerila-na-zaclenovani-uprchliku-z-ukrajiny/>.

Politický program „Cesta k digitální dekádě“: Rada a Evropský parlament dosáhly předběžné dohody. (2022, červenec 25). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/politicky-program-cesta-k-digitalni-dekade-rada-a-evropsky-parlament-dosahly-predbezne-dohody/>.

Předsednictví Rady EU. Evropská Rada a Rada Evropské unie. Získáno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/presidency-council-eu/>.

Předsednictví v Radě EU. EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/predsednictvi/predsednictvi-v-rade-eu/>.

Rada formálně přijala mimořádná opatření ke snížení cen energie. (2022, říjen 8). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/rada-formalne-prijala-mimoradna-opatreni-ke-snizeni-cen-energie/>.

Rada přijala úplné pozastavení usnadnění udělování víz s Ruskem. (2022, září 9). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/rada-prijala-uplne-pozastaveni-usnadneni-udelovani-viz-s-ruskem/>.

Rada schválila akt o digitálních službách chránící práva uživatelů online. (2022, říjen 4). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/rada-schvalila-akt-o-digitalnich-sluzbach-chranici-prava-uzivatelu-online/>.

V Praze se uskutečnilo neformální jednání ministrů spravedlnosti. (2022, červenec 12). EU2022.CZ. Získáno z <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/v-praze-se-uskutecnilo-neformalni-jednani-ministru-spravedlnosti/>.

Fotografie

- [1] Premiér Fiala k prioritám českého předsednictví. Members discussed priorities of the Czech Presidency with Prime Minister Fiala, autor: European Parliament, 6. červenec 2022, zdroj: Flickr, CC BY 4.0: © European Union 2022– Source: EP.
- [2] EU usiluje o snižování emisí skleníkových plynů. Nova hut ocelarna, autor: Petr Štefek, 21. srpen 2008, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 CZ.
- [3] EU navrhla opatření k řešení energetické krize. Hasenhäge NEL-Erdgas-Pipeline Bau 2011-05-15 009, autor: Niteshift (talk), 15. květen 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [4] EU poskytne Ukrajině půjčky na provoz státu. Verkhovna Rada of Ukraine, autor: Andrew Milligan sumo, 28. duben 2018, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

EU poskytne Ukrajině půjčky na provoz státu [4]

Aktuality české sekce

Veronika Nováková

Kardinál Duka neuspěl u Ústavního soudu

Před obecnými soudy se prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti stěžovatelé kardinál Dominik Duka a právník Ronald Němec neúspěšně domáhali po brněnském divadle Husa na provázku omluvy za to, že kontroverzními hrami „Prokletí“ a „Naše násilí, vaše násilí“ byla zasažena jejich osobnostní práva. Ve hrách se objevilo například znázornění zneužívání dětí kněžími nebo postava Ježíše, která měla znásilnit muslimskou ženu. Podle pravomocného rozsudku, který potvrdil i Nejvyšší soud, však nešlo o diskriminaci křesťanů ani zásah do práva na svobodu vyznání, a proto podali stěžovatele ústavní stížnost.

Ústavní soud stížnost přezkoumal a dospěl k závěru, že obě hry sledovaly legitimní cíl v podobě vyvolání veřejné diskuse o náboženském násilí a sexuálních incidentech uvnitř jedné z církví. Současně Ústavní soud zdůraznil i důležitost základního práva na svobodu projevu. Dal tak za pravdu obecným soudům a ústavní stížnost zamítl.

Ústavní soud mimo jiné poukázal na to, že soudci, a to ani ústavní, by se neměli stát strážci veřejné morálky. „V jednom z citovaných rozsudků Evropského soudu pro lidská práva zaznělo v disentu, že pro věřícího je nejlepší ochranou před rouháním a výsměchem síla jeho víry. Čas uplynulý od uvedení obou her prokázal, že se věřící ochránit dokáží,“ uvedl v odůvodnění svého nálezu Ústavní soud.

Případem dlouholetého kurtování pacientky k lůžku se zabývá policie

Na základě trestního oznámení podaného v tomto roce pracovníkem Národního ústavu duševního zdraví policie prošetřuje případ opavské psychiatrické nemocnice, v níž měla být pacientka trpící těžkou formou autismu dlouhé roky kurtována k lůžku. „Chci vědět, zda je na psychiatrii možné dělat komukoliv cokoli, nebo jestli to podléhá trestnímu právu. Když bych tohle udělal psovi, tak je to trestné,“ uvedl oznamovatel.

Kardinál Dominik Duka [1]

Na tento případ narazil kontrolní tým Ministerstva zdravotnictví již v roce 2018 při jedné z návštěv, která byla realizována s cílem vyhodnocení kvality poskytované péče dle kritérií Světové zdravotnické organizace (WHO). „Podle informací personálu je pacientka kurtována již dvanáct let v podstatě bez přerušování, kurtování je přerušeno jen jednou za 3-4 dny z důvodu provádění osobní hygieny. Pacientka je přebalována i krmena v kurtech, nemá kontakt s ostatními pacientkami. Personál dle vlastních slov nikdy nevyzkoušel alternativní techniky zvládnutí ataků agresivity pacientky,“ uvedli kontrolóři v oficiálních zprávách.

Uvedené zprávy ministerstvo zveřejnilo až po naléhání lidskoprávních aktivistů, případ ani v době zjištění neoznámilo policii. „Žádlost byla řešena na úrovni náměstků ministra. Obdobným způsobem byla řešena i většina dalších zjištění,“ uvedl k tomu mluvčí ministerstva.

Ředitel opavské psychiatrické nemocnice sdělil, že se od provedené kontroly zcela změnil zavedený přístup. Mělo dojít ke snížení počtu kurtací a jiných omezení, a to díky lépe proškolenému personálu

a příznivějšímu technickému stavu budov nemocnice. Nápravu potvrdil i mluvčí ministerstva: „Podle dostupných informací je v tomto případě pacientka již několik let bez dlouhodobého omezení pohybu kurtováním.“

Chystá se větší ochrana obětí domácího a sexuálního násilí v ČR?

V září roku 2022 proběhlo druhé zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů, které bylo tématicky zaměřeno na problematiku domácího a sexuálního násilí. Rada vydala doporučení o legislativních změnách v oblasti ochrany před domácím násilím a zároveň vyzvala ministra spravedlnosti, aby předložil vládě ČR návrh novely trestního zákoníku, kde by byla upravena definice znásilnění. Finální návrh legislativních změn by měl být předložen do konce června příštího roku.

„Vznikne jednotná definice toho, co je domácí násilí. Rada se usnesla sjednotit legislativu, aby se zefektivnila ochrana obětí a dětí, které v násilných domácnostech žijí a vyrůstají, a zajistila se dostupná pomoc,“ uvedla zmocněnkyně pro lidská práva a místopředsdkyně Rady Klára Šimáčková Laurenčíková.

Chystají se legislativní změny v ochraně obětí domácího násilí [2]

Podle platného práva se znásilnění dopustí ten, kdo násilím nebo pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy někoho donutí k pohlavnímu styku.[1] Rada vládě doporučila, aby do této definice vložila, že znásilněním je i to, pokud někdo vykoná pohlavní styk bez souhlasu oběti. „Momentální definice je zastaralá. Většina znásilnění se neděje v parku cizím člověkem, ale jsou to osoby blízké, které oběť zná. Dost často to probíhá bez násilí, agresori používají manipulaci,“ upřesnila místopředsdkyně Rady.

Sněmovna schválila tzv. Magnitského zákon

Magnitského zákon je celosvětovým symbolem podpory lidských práv a svobod.[2] Jeho česká verze v podobě nového sankčního zákona by měla plnit nejen funkci národního nástroje pro ochranu lidských práv a svobod, ale měla by též přispět k boji proti terorismu a posílit mezinárodní mír i bezpečnost. „Bude to národní sankční mechanismus proti osobám, které porušují lidská práva, dopouští se teroristických aktů. Zákon bude zahrnovat i kybernetické zločiny a po ruské agresi jsme do něj zahrnují i akt státní agrese,“ vysvětlil Lipavský.

Původní termín přípravy předlohy sankčního zákona byl rok 2023, avšak ruská invaze na Ukrajinu přípravy urychlila. Návrh sankčního zákona byl tedy předložen již v červnu 2022. V říjnu 2022 Sněmovna návrh zákona schválila, celkově jej podpořilo 112 ze 130 přítomných poslanců. Nyní jej posoudí Senát, a pokud dojde ke schválení i z jeho strany, dostane ho na stůl prezident ČR.

Zákon by umožnil ČR využívat restriktce proti všem porušovatelům lidských práv a svobod i nad rámec těch již zavedených na úrovni EU. Měl by vzniknout i vnitrostátní sankční seznam vedený Ministerstvem zahraničních věcí ČR, kam by se jednotliví porušovatelé zaznamenávali na základě rozhodnutí vlády ČR. Osoby uvedené na tomto seznamu by se proti zápisu mohly bránit jednak námitkami adresovaným Ministerstvu zahraničních věcí, případně i žalobami u českých soudů.

Poznámky

[1] Ustanovení § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Sergej Magnitskij byl ruský právník, který upozornil na podvody zkorumpovaných ruských úředníků. Po jeho smrti ve vazbě,

kde byl pravděpodobně umučen, síla potřeba přijmout právní nástroj pro postihování pachatelů porušujících lidská práva bez ohledu na to, v jakém státu se nacházejí. První zemí, která zákon pojmenovaný právě po Magnitském, bylo USA. Jednalo se o zákon směřovaný proti ruským činitelům porušující lidská práva.

Zdroje

Ústavní soud. Ústavní soud zamítl ústavní stížnost kardinála Dominika Duky a právníka Ronalda Němce ve sporu s brněnskými divadly, 11. říjen 2022 (<https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zamitl-ustavni-stiznost-kardinala-dominika-duky-a-pravnika-ronalda-nemce-ve-sporu-s-brnenskymi-divadly?fbclid=IwAR3g1ulR5vLyjWOamKQsqDRHHrSkLqObumj6q9gFnE9Kw1qhN1F5EGId68E>).

iRozhlas. 12 let byla kurtovaná k psychiatrickému lůžku: zpráva ministerstva spekuluje o mučení, 27. září 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/psychiatrie-opava-kurtovani-ministerstvo-zdravotnictvi-zpravy-zdravi_2209270500_vtk)

Košlerová, A. Čtyři roky tajnosti. Ministerstvo zdravotnictví případ ‚mučení‘ na psychiatrii odmítalo zveřejnit. iRozhlas, 30. září 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ministerstvo-zdravotnictvi-izolace-lidska-prava-kvalita-psychiatrie-opava_2209300500_ank)

Prchalová, B. Vláda chystá větší ochranu obětí domácího násilí. Novinky.cz, 2. říjen 2022 (<https://www.novinky.cz/clanek/>)

domaci-vlada-chysta-vetsi-ochranu-obeti-domaciho-nasili-40409665)

Vláda ČR. Rada vlády pro rovnost žen a mužů doporučila vládě legislativní změny k důslednější ochraně obětí domácího a sexuálního násilí, 22. září 2022 (<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/rada-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-doporucila-vlade-legislativni-zmeny-k-duslednejsi-ochrane-obeti-domaciho-a-sexualniho-nasili-199425/>)

ČTK. Sněmovna schválila sankční tzv. Magnitského zákon, Seznam zprávy, 14. říjen 2022 (https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-snemovna-schvalila-sankcni-tzv-magnitskeho-zakon-216907#utm_content=freshnews&utm_term=snemovna%20sankcn%C3%AD%20zakon&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz)

Fotografie

- [1] Kardinál Dominik Duka. Dominik Duka 2014, autor: Petr Šálek, 18. srpna 2012, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [2] Chystají se legislativní změny v ochraně obětí domácího násilí. 174, autor: Mitya Ku, 17. duben 2011, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [3] Poslanecká sněmovna schválila tzv. Magnitského zákon. Poslanecká sněmovna, autor: Pirátská strana, 13. prosinec 2018, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.

Poslanecká sněmovna schválila tzv. Magnitského zákon [3]

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Veronika Nováková

Vnitrostátní právo

Boráková, R. Vymezení okruhu trestných činů, jejichž pachatelům by měla být odebírána DNA pro účely budoucí identifikace a stanovení doby uchování profilu DNA v Národní databázi DNA. Časopis pro právní vědu a praxi 3/22

Drápal, J. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. Trestněprávní revue 3/22

Kapras, J. Absence inkompability funkce člena Parlamentu s funkcí člena zastupitelstva obce a kraje jako překážka prosazování celospolečenských zájmů? Jurisprudence 4/22

Marešová, E. Ohledání místa činu v kontradikci s právem na ochranu soukromí. Trestněprávní revue 3/22

Mates, P.; Šemík, K. Právo na zákonného soudce a vybraná práva soudce ve vztahu k rozvrhu práce. Právní rozhledy 19/22

Mičudová, S. Zásada ne bis in idem a inštitút podmienenečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody. Trestněprávní revue 3/22

Sivák, J. Principy, nedostatky a výzvy ochrany osobnostních a přirozených práv. Bulletin advokacie 9/22

Ščerba, F. K rozsahu odpovědnosti za trestný čin šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. Trestněprávní revue 3/22

Šelleng, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. Bulletin advokacie 9/22

Vnenk, V. Usnesení o zahájení trestního stíhání v ústavněprávních souvislostech. Právní rozhledy 18/22

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Eberle, J. Použití veta ve společné zahraniční a bezpečnostní politice Evropské unie: Kdo a proč. Ústav mezinárodních vztahů Praha

Hendrych, L. Nezamýšlené důsledky kriminalizace nenávistných projevů ve světle návrhu Evropské komise. Trestněprávní revue 3/22

Chroustovský, J. Bělorusko a konflikt na Ukrajině - Spoluodpovědnost Lukašenkova režimu dle mezinárodního práva. Ústav mezinárodních vztahů Praha

Pavelek, O.; Adamová, H. Court of Justice of the European Union on Non-material Damage. Časopis pro právní vědu a praxi 3/22

Kmec, J. Další aktuality ze Štrasburku: ESLP obnovil projednávání stížností proti Ukrajině. Soudní rozhledy 10/22

Petráš, Z. Analýza přístupů NATO a EU plánování schopností a možné sjednocení národních plánovacích procesů. Vojenské rozhledy 3/22

Svoboda, T. Zdravotnický non-refoulement v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Jurisprudence 4/22

Švarc, M. Klíčové výstupy pro rozvoj evropského trestního práva z letošní červnové Rady pro spravedlnost a vnitřní věci. Trestněprávní revue 3/22

Zahradníčková, M. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu k vazbě [čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy]. Trestněprávní revue 3/22

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Craisor-Constantin, I. Strategický zájem NATO v Africe – možná vícekritériální analýza. Vojenské rozhledy 3/22

Sqapi, G.; Mile, K. State Capture, Party Patronage and Unfair Electoral Processes: The Typical Case of Election Conduct in Albania. Acta Politologica 3/22

Steuerm C.; Tonsy, S. Bridging the gap: The 'revolutionary' strategy of the Strong Egypt Party as a new attempt towards overcoming the secular/Islamist cleavage. Ústav mezinárodních vztahů Praha

Tůma, M. Aktuální vývoj v oblasti kontroly jaderných zbraní. Ústav mezinárodních vztahů Praha

Zvada, L.; Lach, J. Krvavá léta židovského povstání v britské mandátní Palestině 1939-1948: Od Bílé knihy ke Státu Izrael. Vojenské rozhledy 3/22

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Jan je vedoucím Centra pro lidská práva a demokracii. Po vystudování práva a ekonomie pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu. Poté působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu a následně jako právník u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Nyní působí v Kanceláři veřejného ochránce práv a Centru mezinárodního práva Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Dagmar Matúšů: Dagmar vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně a momentálně dokončuje magisterský program LL.M v mezinárodním právu veřejném na Univerzitě v Oslu. Zabývá se především právem válečného konfliktu a mezinárodním trestním právem. V dubnu 2021 reprezentovala univerzitu na mezinárodní soutěži Jean-Pictet Moot Court v humanitárním a mezinárodním právu.

Adam Crhák: Adam v současné době studuje čtvrtým rokem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a nově zároveň na Institutu mezinárodních studií Fakulty sociálních věd. Zajímá se zejména mezinárodní humanitární a trestní právo a o problematiku lidských práv v kontextu mezinárodní politiky. Během studia se zúčastnil několika moot courtů a stáže na Magistrátu hlavního města Prahy.

Matyáš Dvořák: Matyáš v současné době studuje třetí ročník magisterského programu Právo a právní věda na Masarykově univerzitě. V současné době pracuje v advokátní kanceláři. Zajímá se především o mezinárodní trestní právo, právo válečného konfliktu a o právo azylové a migrační.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vztahy a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Stážisté:

Anna Kačmaříková: Anna dokončuje magisterské studium práv na Masarykově univerzitě v Brně. Zde vystudovala také obor Mezinárodní vztahy. Během studia absolvovala stáž v advokátní kanceláři, na Velvyslanectví ČR v Madridu nebo na Nejvyšším správním soudě. Zajímá se o ústavní a evropské právo.

Eliška Andrš: Eliška Andrš vystudovala bakalářský obor právo na University of Cambridge a momentálně absoluuje Schumanovu stáž ve Výzkumné službě Evropského parlamentu. Zajímá se o mezinárodní právo veřejné, lidská práva, právo EU a ochranu osobních údajů.

Terézia Lazarová: Terézia dokončuje magisterské studium práv na Masarykově univerzitě v Brně. Během studia absolvovala stáž na Městském soudě v Praze a na pozici výzkumné asistentky ve výzkumech Dr. Bríd Ní Ghráinne a následně Dr. Lucie Berdisové. Zúčastnila se vícero mezinárodních Moot Courtů.

Jana Vidláková: Jana studuje právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Absolvovala stáž v Kanceláři zástupkyně ombudsmana a v Kanceláři vládního zmocněnce pro SDEU. S projektem Street Law pořádá lidskoprávní workshopy pro školy. Vedle lidských práv ji zajímají oblasti zdravotnického a evropského práva.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Stenzelová

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva, problematiku přeshraniční trestné činnosti a kybernetických hrozeb. Absolvovala stáž na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Stážisté:

BA Michaela Kučerová, LL.M: Michaela vystudovala bakalářský titul v oblasti politologie a mezinárodních vztahů a magisterský titul z práv v oblasti mezinárodní trestní spravedlnosti a ozbrojeného konfliktu. V současné době je v počátečních fázích doktorského studia práv s přidruženým magisterským studiem výzkumných metod. Zajímá se o lidská práva žen a legální pluralismus v Latinské Americe.

Bc. Ondřej Kaška: Ondřej vystudoval dvouobor Politologie a Mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně. V současnosti pokračuje v magisterském programu Politologie a nastoupil na Právnickou fakultu. Absolvoval řadu stáží v médiích či neziskovém sektoru. Také napomohl vymyslet karetní hru bojující proti fake-news a spolupracuje na projektu, který informuje mladé lidi o politice.

Arame Diopová: Arame studuje programy Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Masarykově univerzitě. Zajímá se o mezinárodní politiku a lidská práva žen a etnických menšin. V rámci studia absolvovala stáž na Velvyslanectví České republiky v Koreji.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, u ESLP a u veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Mgr. Pavel Doubek, Ph.D.

Pavel vystudoval doktorské studium na Právnické fakultě MU. Pracoval v Kanceláři ombudsmana a na Úřadu vlády ČR. V roce 2019 se v rámci postdoktorského programu podílel na zřizování národního preventivního mechanismu na Taiwanu.

Stážisté:

Mgr. Veronika Nováková: Veronika vystudovala obor právo na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni a pokračuje zde i v doktorském studiu. Dále vykonává praxi advokátní koncipientky v AK Jakub Šauer se zaměřením na generální praxi.

Bc. Kateřina Ochodková: Kateřina studuje právo a politologii na Masarykově univerzitě. Má ráda ústavní právo a doufá, že ústavní právo má rádo ji. Věnuje se volebnímu právu.

Dominika Šudová: Dominika studuje obor právo na MU. Zajímá se o problematiku práv dětí a uprchlícké právo. V současnosti pracuje v AK, kde se věnuje zejména rodinnému a trestnímu právu.

Marie Gavendová: Marie studuje obor právo na Masarykově univerzitě. Absolvovala několik stáží v neziskovém sektoru a v současnosti pracuje v AK, kde se věnuje hlavně ochraně osobních údajů.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editor), Tomáš Opat, Michaela Stenzelová, Lucie Nechvátalová, Pavel Doubek Kontakt na editora jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Terézia Lazarová | ISSN 1804-2392.